

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae
Exstant Opera**

Xenophon

Francofurti, 1596

Liber secundus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](#)

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ

ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

**XENOPHONTIS HISTORIA-
RVM DE CYRI EXPEDI-
TIONE, LIBER SECUNDVS.**

VERA MODVM iigi. A
tur Græcas Cyrus co-
pias coegerit, quo tem-
pore aduersus Artaxer-
xem fratrem expeditio-
nem suscepit, & quæ in
itinere, dum adscende-
retur, gesta fuerint; quo pacto pugna fue-
rit commissa, & Cyrus occubuerit, Græci-
que ad castra sua reuersi quieti se dederint,
quod vicisse se omnino existimarent, &
Cyrum esse superstite; superiore libro de-
clarauimus. Mane summo quum coiuis-
sent duces, mirabantur a Cyro nec alium
quemquam mitti, qui significaret, ecquid
agendum esset, nec ipsum in conspectum
prodire. Quamobrem visum est eis, vt col-
lectis impedimentis armati procederent,
donec cum Cyro se coniungerent. Quum
iam progredi cepissent, sub ipsum solis or-
tum, Procles Teuthrania prætor, ex Da-
marati Lacedæmonij posteritate ortus, &
Tami filius Glus veniunt. Narrant hi, Cy-
rurumvitam cum morte cōmutasse. Ariœum,
qui fugæ se dedisset, iis esse in castris cum
reliquis barbaris, e quibus pridie profecti
fuissent. dicere hunc, velle se diem illum
Græcos exspectare, si venturi essent: po-
stridie perrecturum in Ioniam, vnde ve-
niasset. Hec quum duces perciperent, item-
que Græci ceteri, grauiter sane ferebant.
Clearchus quidem certe. Vtinam Cyrus,
ait, viueret: verum quia mortuus est, Ariœo
renuntiate, vicisse nos regem, neq; quem-
quam amplius restare, quemadmodum
videtis, qui aduersus nos pugnet. Quod ni-
si vos venissetis, aduersus ipsum regem
perrexissimus. Simul Ariœo policemur, si
huc venerit, nos ipsum regium in solium
collocaturos. Nam iis, qui prælio supe-
riores euadunt, regnum etiam debetur.
Quum haec dixisset, nuntios ablegat, ad-
iunctis Cherisopho Lacedæmonio, &
Thessalo Menone. Nam Meno ipse sic
volet, quippe cui cum Ariœo & hospitijs ius intercederet, & amicitia.

*Greci de
morte Cy-
ri cognos-
cent.*

Σ μὴ Γῶν * ἡ Δερίδη
Κύρως ἐλληνικὸν, ὅποτε
Ὥπι τὰ δῆμφον Αρταξέρ-
ξην εἶπαλμένο, καὶ οὐσα σε-
τῆ αἰόδω ἐπράχθη, καὶ ὡς
ἵμαχη ἐθέτετο, καὶ ὡς κυ-
ρεστελθύτοις, καὶ ὡς ὅπις ἔρατόπεδον ἐλ-
θόντες οἱ ἐλινες ἐκοιμήθησαν, οἰομένοι πολύτα
πικᾶν, καὶ Κύρου ζῆν, σὺν δὲ μετροφεν λόγῳ δε-
δήλω). ἀμα ἡ τῇ ημέρᾳ συνελθόντες οἱ γρα-
πτοι ἐθάμαραζον, ὅπι Κύρους ὃ τε δῆμον πέμποι
συμαντάο, πιχεὶ ποισν, γέτ' αὐτὸς φάγοιστο.
ἔδεξεν δῶν αἰτίας, συνοιδασαμένοις ἀείγον, καὶ
δέξοπλισαμένοις, τασσίνας εἰς ἔρατόπεδον, ὡς
Κύρως συμμίξθαν. ἤδη καὶ ὅρμη ὄντων, ἀμ-
ήλιας αἰρόνται ἥλθε Προκλῆς ὁ τευθραῖς σχ-
λιω γεγονώς, σπὸ Δαμόδατος λάχανος, καὶ
Γλάζος Ταμών. ὅπι ἐλεσον, ὅπι Κύρος μόνε-
ται. θυκεν, Αριάος ἡ πεφευγὸς σὺ ταῖς αθμῶσιν
μέτ' αἰλιων βαρβάρων, ὅπεν τῇ τασσίτε εγέρ-
σμητο καὶ λέσοι, ὅπι ταῦτην μὴν τὴν μέραν ταξι-
μείνενταν αἰτίας, εἰ μέλλοιεν ἕκεν. τῇ δὲ δῆμον α-
πέναντα φάγη ὅπις ιωνίας, ὅπεν τῷ ἥλθε. Ταῦτα
τηντανόμονοι οἱ γραπτοι, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐλληνικο-
νες, βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν
ἄλλοι ὥφελε μὴ Κύρους ζῆν. ἐπεὶ δὲ τετελθύ-
τηκεν, ἀπαγέλλετε Αιειάφ, ὅπι ήμενος γε νι-
κῶμεν βασιλέα, καὶ, ὡς ὁρέτε, σοδεῖς ήμενος
ἐπι μάχηται καὶ εἰ μὴ ήμενος ἥλθετε, ἐπορθό-
μεδα αἰτία βασιλέα. ἐπαγγελόμεδα δὲ Α-
ιειάφ, εὖτις συντάδε εἴλη, εἰς τὸ Δερίδον τὸ βασι-
λεον αἰτία καθεῖν. τὸ γένος μάχης τηντων καὶ τὸ
δέχαντο. Ταῦτα εἰπών διποσέλλος τὸς αἰγέ-
λας, καὶ οὐσα αἰτίας Χεισσόφον τὸ λάχανα, καὶ
Μένονα τὸ θεῖδηρον. καὶ γένος αὐτὸς οἱ Μένονες εἴ-
λετο. οὐ γάρ φίλος καὶ ξένος Αιειάφου. οἱ μὲν
ώχοντο,

άχορτο, Κλέαρχος δὲ πειραμένε. Τότε τράπεν
μα ἐποίει ζητοῦσι τον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τοῦ πο-
ζυγίων, κατέποιες τὸ τέλος καὶ οὐνας. Ξύλοις δὲ
ἐχρεῶντο, μικρὸν περισσοῖς ἀπὸ τοῦ φθῆσαν,
εἰς μάχην ἐθύμετο, τοῖς τε οἰστοῖς, πολλοῖς οὖσιν
(ὅς οὐδικαζονοι ἔλλινες σκύθειν τὸ τέλος αὐτο-
μολοῦνται τῷ διεθετούσῃ βασιλέως) καὶ τοῖς γέρροις,
καὶ τὸ ξυλίνας αστοῖς τῷ αγρυπνίᾳς. πολλαὶ δὲ
καὶ πέλται, καὶ ἄμαξαι τοσαν φέρεαθαί ἐρυμοι.
οἱ πᾶσι γεώμενοι, κρέα ἐνταίνεις ποδιον ἐκεί-
νιν τὴν ημέραν. καὶ ἦδη τε τοῦ πειρατοῦ πλήθους
ἀγροῖ, καὶ ἐργαταὶ τῷ διεθετούσῃ βασιλέως καὶ Τισ-
σαφέρι τακτοί τοιχοί, οἱ μὲν ἀνδροί, βαρύσαροι·
ιν δὲ αὐτῷ τῷ Φρυγίοντος εἰς ἔλλινα, οἱ ἐπιβαθμε-
τῷ τοιχοφέροντες, καὶ στήριγμα ἔχον. καὶ γὰρ
περιεποιήσατο ὅπιστί μονον τοῦτον τῷ Φρυγίοντος
ταξίδει τε καὶ ὁ πλομαχίαν. ἐποιεῖ τὸ περιεποιήσον-
τες, καὶ καλέσαντες τὸ τέλος ἔλλινον πάρχον-
ται, λέγοντες ὅτι βασιλεὺς καλεύει τὸς ἔλλι-
νας, ἐπειὶ νικῶν τοὺς δύο, καὶ Κλεόντα πέντετον,
τοῦ δεδούλατο ὅπλα, ιόντας ὅπει τοι βασιλέως
θύρας, διείσκεδατο οὗ τοι διώντας αὐτοῖς.
Ταῦτα μὲν εἴπον οἱ βασιλέως τακτοί. οἱ δὲ ἔλ-
λινες βαρύσαροι μὲν τοιχοστονόμοις τῷ Κλέαρχος
τοστον εἴπεν· ὅτι τὸ τοιχοποιον εἴπει τὰ ὅπλα πα-
ραδίδοντα. Δλλοι, ἐφη, υμῖς μὲν ὡς αὐτοῖς τρα-
πυτοὶ τέ τοις ἀποκρίασθε, πικάντιστον τε καὶ αἱ-
ρίσον ἐχεῖτε ἐγὼ δὲ αὐτοῖς οὐκέτω. Καὶ δέ τε Γάρ τις
αὐτῷ τὸν ὑπηρετόν, ὃ πως ἴδοι τὰ ιερὰ δέξηται μάρμαρα.
Ἐπειχεὶδος θυρόμηνος. ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεά-
νωρ μὲν ὁ δεκτός, τῷ φρεσούτα τος ὥν, ὅπι περι-
στεν αὐτὸποθάνοντας, ή τὰ ὅπλα τοῦ δεδούλειν.
Περίστενος δὲ θυράματος, Δλλοι δὲ ἐγὼ ἐφη, ὡς Φρυγίον,
διαμέζω πότερα ὡς κρεπτὸν βασιλεὺς αὐτὸν τὰ
ὅπλα, ή ὡς δέκτε φιλίατο γὰρ * δῶρα. εἰ μὲν γὰρ
ὡς κρεπτὸν, πιδέσαι τοῦ αὐτοῦ, Δλλοι δὲ λαβεῖν ἐλέγον-
ται; εἰ δὲ πείσας βέλεταν λαβεῖν, λεγέτω πέπαιται
τοῖς τραπιώταις, ἐαν αὐτῷ ταῦτα χθρίσωνται.
περέστεντα Φρυγίοντος εἴπει· βασιλεὺς οὐκαὶ ή-
γήται, ἐπεὶ κύρον πέντετον. τις γὰρ αὐτῷ δέσποτον
τοις δεκτοῖς αὐτοῖς ταῖς; νομίζει δὲ υμᾶς αὐτὸν
εἴτε. ἐχοντες μέσην τῆς αὐτοῦ γέρα, καὶ πολαρμόν σύ-
ντος αὐτοῖς δεκτοῖς τοις πλήθος αὐτοῖς περιποντον ἐφ' ὑ-
μῖς δινάμηνος αὐτοῖς, οὔσην δέ με εἰ παρέχοι
ὑμῖν, δινάμαθε αὐτοῖς περιποτέντα. μετὰ τὸν Σενο-
φάντα θυράματος εἴπει τῷ Φρυγίοντος, οὐδὲ, ως σὺ οὐρανο-

A iter sunt ingressi, quum Clearchus subsisteret. Exercitus interea iumentis vicitur, ut poterat, ac boues & asinos mactabat. Progressi parumper ab aciei loco, quo loco prærium cõmissum fuerat, pro lignis vtebantur sagittis, quarum magna erat copia, coactis iis, qui a rege perfugerat, ut eas euellerent; itemq; cratibus, & ligneis scutis Ægyptiacis. Erant & cetræ passim, & plaustræ vacua, quibus vsi omnibus elixabant carnes, iisq; famem illo die leuabant. Et iam id erat temporis, quo forum maxima hominum multitudine frequens erat, quum a rege ac Tissapherne caduceatores veniunt, alij quidem barbari, unus Græcus Phalinus, qui apud Tissaphernem erat, & quidem honesto loco, quod aciei struedax, & gladiatoriæ peritiam sibi vindicaret. His quum accessissent, Græcorumq; præfectos euocassem; mandare aiunt regem, quia Cyro imperfecto penes se victoria sit, arma traderent, & regis ad portam profecti periculum facerent, si quid forte commodi possent impetrare. Hęc regij caduceatores aiebant, quæ audita tametsi grauiter molesteq; Græci ferrent, Clearchus tamen id vnum respondit; non esse illorum, qui vicerent, arma tradere. Verum vos duces, ait, hoc eis respodete, quod honestissimum & optimum vobis in metem venerit. Ego mox reuertar. Nam unus ex adparitoribus eum arcessuerat, ut exta iam exempta inspiceret, quod id temporis forte rem sacrā faceret. Ibi Cleanor Arcas, natu maximus omniū, respondet; Prius se moriturū, quam arma traderet. Proxenus vero Thebanus: Equidem miror, inquit, Phaline, vtrum sic arma morituros, quam armata tradidit.

D rex postulet, ut qui vicerit, an amicitiae ac munera caussa. Nam si ea victorię nomine postulat, quid opus est ea petere? cur non potius erexitur venit? Sin persuadendo putat ea se cōsequuturum, dicat nobis, quid habituri milites sint, ubi in hoc ei gratificati fuerint? Ad hęc Phalinus: Rex inquit, vi- cisse se arbitratur, quia Cyrū occiderit. Nā quis est hominū, qui sibi regnū hoc præterea vindicet? Vos etiam pro suis ducit, quos media in regione sua conclusos tenet, intra flumina traiectū diffīcillima; & aduersus quos hominū eā multitudinē ducere possest, quam vos ne perimere quidem possetis, si potestatem eius rex vobis maxime faceret. Tum Xenophon Atheniēsis: Nobis iā, inquit, Phaline, nullius boni, ceu vides, copia est; extra sola hęc arma, & vitum.

Xenophon
legato re-
gio responso
det.

Quamobrē quam diu arma retinebimus, A virtutē vñi nobis fore putabimus: eadem si tradiderimus, vetemur corpora nobis e-reptum iri. Quamobrem non existimes, ea nos bona, quæ sola nobis reliqua sunt, tradituros: sed horū ipsorum ope, de bonis etiam vestris pugnaturos. Quę quū Phalinus audiisset, cum risu: Tu quidē, ait, philosophi specie præte fers, adulescens, & nō in-iucunda quædā profers. Sed enim stultum te esse scito, si virtutem ac fortitudinem vestram viribus regiis superiorē fore speras. Alios autem nonnullos ferebatur animis non nihil remissis fuisse, qui Cyro se fidos fuisse dicerent; atq; etiam regi maximo cōmodo futuros, si recipere ipsos in amicitiam vellet. Nam & in aliis quibusuis expeditionibus adfuturos, in quibus vñfusus ipsorum esset opera; & si debellare Aegyptum vellet, vna cum ipso eam expugnatores. Interea Clearchus reuertens, ecquid iam respondissent quærebat. Eius sermonem Phalinus excipiens: Horum inquit, aliud aliud ait, Clearche. Tu quid dicas, exponito. Et ille: Ego vero Phaline, ait, lubes te vidi, atq; itidem omnes hi, mea quidem sententia. Nam & tu perinde Græcus es, ac nos, qui tot numero sumus, quot ipse vides; & hoc rerum nostrarum statu consilium abs te de eo, quod nobis agendum sit illa in causa, quam adfers, poscimus. Quā obrem per Deos immortales te obtestamur, vt consulas nobis, quod tibi pulcherrimum & optimū factū videbitur, & quod sequuturis temporibus repetitum commemoratumq; honorem tibi adferet: Phalinum videlicet, a rege missum, vt Græcos arma tradere iuberet, hæc & illa ipsis consulisse. Scis autem necessario futurum, vt eius consilij, quod dederis, in Græcia mentio fiat. Hæc Clearchus adiiciebat, quia vellet illum ipsum, qui legationem regis obiret, hoc ipsis consilij dare, ne arma traderent, vt Græci spem meliorem conciperent. Phalinus autem secedens vbi reuer-tisset, præter ipsius opinionem hoc modo respondit: Ego, si vel vna spes de mille vobis est reliqua, fore vos saluos, si bellum cum rege geratis; hoc consilij do, ne tradatis arma. Sin rege inuito nulla vobis spes salutis superat, salutem amplectendam esse consulo, quacumq; ratione poteritis. Ad ea Clearchus: Dicis tu quidem hęc, inquit. Verū nostris verbis renuntiato, existimare nos, si regi amicos esse oporteat, multo nos ipsi futuros vtiliores amicos, quum arma retinebimus, quā si alteri ea tradiderimus.

A ἡ ὄπλα μὴ δινέχοντες, οἰδίθα αὐτῷ τῇ αρετῇ
χεῖσθαι τὸ σεβόντες διὰ τῶν ταῦτα, καὶ τὸ σωμῆ
τερπεῖνα. μὴ δινούσιον τὰ μόνα ἡμῖν ἀγαθά
τούλα ἡμᾶς τὸ σεβόντεν διὸ σὺ πάτοις καὶ οὐκέτι
αὐτὸς τὸ φίλον τὸν ἔσικας ὡς νεανίσκε, καὶ λέγεται
σὸν ἀχθρίσα. οὐδὲ μὴ τοι αἰώντος εἰναι, εἰ οὐδὲ αὐ
τὸν ὑμετέραν ἀρετὴν τοι εἰρηνάτη τὸ βασι-
λέως διωάμενα. ἀλλαξ δέ τινας ἐφασαν λέ-
γειν τὸ σωματεῖον μήδες, ὡς τὴν Κύρῳ πι-
στοι γένονται, καὶ βασιλεὺν αὐτὸν ἀξιογέ-
νονται, εἰ βούλευτο φίλος γνέσθαι τὴν εἴτε π
ἄλλο βούλευται χεῖσθαι, εἴτε ἐπὶ αἰγυπτίου
ερατόντεν, συμκαταστρέψαντί αὐτῷ. οὐ
τὸ τῷ τὴν Κλέαρχος ἕκε, καὶ ἥρωτον, εἰ ἤ-
δη ἀποκεχριμένοι εἴην. Φαλίνος διὰ τὸ σωμα-
τεῖον, εἴπεν οὐτοι μὲν, ὡς Κλέαρχε, ἄλλος ἀλ-
λαξ λέγεται σὺ διὸ ἡμῖν εἴπε, τί λέγεται; οὐδὲ εἴ-
πεν ἐγώ σε, ὡς Φαλίνε, ἀσύμμορος ἐώσικα, οἱ-
C μηδὲν γέγονοι ἄλλοι ποδύτες οὗτοι. σύτε γὰρ ἐλ-
λιωεῖ, καὶ ἡμῖν, τοσοῦτοι ὄντες, δύστε σὺ δέξαι,
οὐ τοισι δέοντες ταχύματι, συμβολέο-
μετάσι, τί γένη ποιήσεις αὖτις λέγεται. σὺ διν
ταχέσθαι συμβούλουσιν ἡμῖν δέ, τι σοι δοκεῖ
καλλιστον καὶ πρέστον εἴη, καὶ δόσοι πιμένοισι
εἰς τὸ ἐπίταχόν τον αἰαλεγόμενον, οὐ Φαλί-
νος ποτὲ πεμφθεὶς τὸ διάβασιλέως, κελεύ-
σαν τὰς Ἑλλήνας τὰ ὄπλα τὸ σεβόντεν, συμ-
βολέομέν συμβούλουσιν αὖτις τάδε. οἱ-
D αθαδέ, οὐτοι αἰάκη λέγεσθαι οὐ τῇ ἐλλάδι, οὐ
αἰσυμβολέσησθαι δέ Κλέαρχος τῶν τοι εἴ-
πετο, βολέμενος καὶ αὐτὸν τὸ διάβασιλέως
πρεσβύτορα συμβολέσαι μὴ τὸ σεβόντε-
ντα ὄπλα, οὐτοι διέλπιδες μᾶλλον οἵ ἐλ-
λιωες εἴην. Φαλίνος τὸ τὸ σωματεῖον τὸν μετα-
δόξαν αὐτῷ εἴπεν ὡδεῖς ἐγώ, εἰ μὲν τὸν μετείσων
ἐλπίδων μία τις ὑμῖν δεῖσθαι τοις ταῦται πολεμεῖν
ταῦτα, βασιλές, συμβολέωμα μὴ τὸ σεβόντεν τὰ
ὄπλα· εἰ μὲν τοι μηδεμίας σωτηρίας δέστην ἐλ-
πίδις ἀκριτος βασιλέως, συμβολέωμα τὸ σώζει τοις
αθαδέσθαι συμβατόν. Κλέαρχος τὸ τὸ σωματεῖον
εἴπεν. Διὰ τῶν ταῦτα μὴ δινούσιον λέγεται παρ-
ημένος ἀπάγειται τῶν ταῦτα, οὐτοι μῆσι οἰδίθα, εἰ
μὲν δέοι βασιλεὺς φίλος εἴη, πλείονος αὐτοῖς
εἴη φίλοι, ἐγύνεται ἄπλα, οὐ παραδόντες διῆρεν
εἰδεῖ

εἰς τὸν πόλεμον, ἀμφορί αὐτὸν πολεμεῖν ἔχοντες Α
ταῦτα πλαΐσιον διῆρε πολέμοντες. οὗτος Φαλίνος εἶπε
Ταῦτα λέγω διὰ πάγκελον μηδὲν. μηδὲ καὶ τάδε οὐ-
μῖν σκέλευσεν εἰπεῖν Βασιλέας, οὗτοι μέντοι λέγοντες
οὐμῖν αὐτὸν πολεμᾶν εἴποντες, πολεμεῖν καὶ απίστοι
πόλεμος. εἴπατε δέντε τούτοις ταῦτα, πότερον με-
νῆτε καὶ πολεμᾶν εἰσιν, ή ως πολέμου ὄντος παράγ-
μενά πάγκελον. Κλέαρχος δὲ ἐλέξει απάγ-
γμενον ως καὶ ταῦτα, οὗτοι οὖν ταῦ-
τα δοκοῦντες, αὐτῷ Βασιλέας. Τί διών ταῦτα οὖν; εἴ φη
οὐ Φαλίνος. απεκρίνατο Κλέαρχος· οὐδὲν μέντοι
μέντοι, πολεμᾶν, αποδάμαν απίστοι δέ καὶ πολεμοῦσι,
πόλεμος. οὐδὲ πάλιν ἡρώτησεν αποδάμαν, η πό-
λεμον απαγγέλλει; Κλέαρχος δὲ Ταῦτα πά-
λιν απεκρίνατο αποδάμαν μέντοι μέντοι, αποδά-
μαν δέντε πολεμοῦσι, πόλεμος. οὐ, πιδέ ποιήσοι, οὐ
διεσήκανε. Φαλίνος μέντοι δὲ ἔγραψε, καὶ οἱ οὐρανοὶ
αὐτῷ. οἱ δὲ πολέμοι Αιγαίου πάντες, Περικλῆς
καὶ Χείσοφος· Μέντοι δέ αὐτοῖς ἔμενε πολέμος
Αιγαίου. οὐτοὶ δὲ ἐλεγεντες, οὗτοι πολοὺς Φαῖτη
Αιγαίου εἰς τοῖς οὐρανοῖς βελτίονες, οἵ τε οὐρανοὶ
αὐτοῖς αἰαρέθαστοι Βασιλέων τοῖς. Διὸν εἰς Βε-
λεσθε συναπίεια, οὐδὲν δὲ πολεμούσι τοις.
εἰ δὲ μὴ, αὐτοῖς πολεμεῖν απέντα φυσίν. οὗτος Κλέ-
αρχος εἶπεν. Διὸν οὐτοις πολεμεῖν, αὐτοῖς οὐκέ-
κανεν, ως αὐτῷ λέγετε· εἰ δὲ μὴ, πολεμεῖτε οὐ-
ποιον αὐτοῖς πολεμοῦσι τοις. οὐ, πιδέ ποιήσοι,
οὐδὲν δὲ τοῖς εἶπε. Μέντοι δὲ Ταῦτα,
οὐδὲν δὲ πολεμούσι τοῖς. οὐδὲν δὲ τοῖς τραπε-
ζοῖς καὶ λοχαροῖς, ἐλεγεντείσαδε· Εμοὶ, οὐδὲν
δρόπες, θυρημάτια οὐδὲν τοῖς βασιλέας, οὐδὲν
γνωτοποίησαι. καὶ εἰκότας σῆμα σόκον ἐγίγνε-
το. ως γυρήρας οὐδὲν πυρθάνομεν, σύμεστον
μέντοι καὶ βασιλέως οὐτοῖς ποταμὸς οὐδὲν ναυ-
σικορεσσος, οὐδὲν αὐτοῖς διαναμένεται αὐτὸν πλοίον
Διαβλαώας πλοῖα δὲ οὐτοῖς οὐδὲν εὔχομεν. οὐ
μέντοι δὲ αὐτοῖς γε μέντοι οὐδὲν ταῦτα, τὰ γυρήρα
δεισια οὐδὲν ταῦτα. ιέναι δὲ πολέμοις τοῖς Κύρου φί-
λοις, πολέμου καλέσαντες ταῦτα ιέρα τοῦ θεοῦ. οὐδὲν διῆρεν
ποιοῦσι. απίστοις δειπνεῖν, οὐ, πιδέ εὔχετε· επειδή
δὲ σπουδῶν ταῦτα κέρατα ως αἰαπανεσθανατούσι, συ-
σκεψάζεσθε· επειδήδην δέ τοις περοναῖσι πίθανοι
τοῖς ταῦτα ποστούντα· οὐδὲν δέ ταῦτα πείτε, επειδή
διηγευμάτων, ταῦτα ποστούντα εὔχοιτες πολεμού-
σι, παῖς οὐ πλαΐσιος. Ταῦτα αἰγάσταις οἱ
τραπεζοῖς οὐδὲν λοχαροῖς αἰπηλοῖς, καὶ εποιήσατε

ASin bellum eum ipso gerēdū erit, melius
d geremus armis instrūcti, quam iisdem
alij traditis. Renuntiabimus hæc, ait Phalinus.
sed & illa dici rex iussit, se vobis heic
manentibus fœdera; discedentibus ac pro-
grediētibus, bellum offerre. Quidam obrem
de hoc etiam respondete, num manendo
iniri fœdera velitis, an bellum vos antepo-
nere nuntiandum sit? Et Clearchus: Hoc
etiam in parte, inquit, renuntiato, nobis
eadē, quæ regi, videti. At quæ sunt illæ sibi
iecit Phalinus. Si manebimus, ait Clear-
chus, fœdera nos facturos: si abeamus ac
progrediamur, bellum. Et Phalinus ite-
rum quærit: Fœderane, an bellum renun-
tiabo? Clearchus rursum: Fœdera quidem
manentibus; discedētibus autem, vel pro-
gredientibus, bellum esto. Quid autem i-
pse facturus esset, non significabat. Qua-
propter Phalinus cum suis abibat. Procles
vero, & Cherisophus, ab Ariæo quum red-
issent, Menonē apud Ariæum remanente:
aiebant dixisse Ariæum, multos Persas sibi
longe præstare dignitate, qui laturi non
sint, vt rerum ipse potiatur. Verum si vil-
lis, inquit, cum ipso discedere, noctu-
iam venire nos iubet: si autem, scire vos
vult, prima se luce cras discessurum. Et
Clearchus: Sic faciendum est, inquit si ad
ipsum accedere volumus, quæadmodum
vos dicitis: si autem, facite id, quod vobis
maxime profuturum existimatis. Ipse quid
facturus esset, non indicabat. Post hæc, sole
iam occidente, conuocatis prætoribus &
cohortium præfectis, huiusmodi quædam
loquitus est: Sactam mihi rem faciēti, mi-
lites, expeditionis aduersus regē suscipien-
dæ causa, exta abdixerunt, & merito qui-
dem. Nam vt ego iam comperio, medio
inter regem & nos loco Tigris fluuius in-
terest, qui nauibus tantum traiici potest:
ideoq; traiici a nobis absq; nauigiis haud-
quaquam poterit, quod a nauibus desti-
tuimur. Heic autem fieri non potest vt sub-
sistamus, quod commeatus nos deficit.
Ceterum de profectione ad amicos Cyri,
auspicata nobis exta in primis obtigerunt.
Quamobrē sic res est agenda. abite, ac cœ-
nā pro copia quisq; sua capite: deinde quū
Eo modo, quo quiescendi tempus signifi-
catur, datum cornu signū fuerit, colligite
res vestras: quum signum alterū dabitur,
iūmētis eas imponite: ad signum tertium,
ducentem sic sequimini, vt secundum
flumen iumenta sint, exterius armati. Quæ
quum duces audiissent, itemque præfeci
cohortium, abeunt, & imperata faciunt.

Atque ex hoc tempore Clearchus imperium obtinebat, parebant illi, non quod eum ad hoc delegissent, sed quia viderent solum sic sapere, ut principem in exercitu virum oporteat, quum alij rerū usum nullum haberent. Iter, quod ab Epheso Ioniae oppido, ad praelij tempus usq; confecerat, castris x c i i i absoluenter, quae parasangæ sunt i o x x x v, stadia vero x v i c i o, & l. A pugna dicebantur Babylonem usq; restare tria millia stadiorum & sexaginta. Inde quum aduerserasset, Miltocythes Thrax cum x l equitibus, & circiter c c c e Thracia peditibus, ad regem perfugit. Ceterorum dux erat Clearchus, quemadmodum conuenerat. Qui quum eum sequerentur, ad castra prima perueniunt prope Ariæum, & ipsius exercitum, circa medium noctis. Quumq; armatorum acies instructa esset, Græcorū prætores, & præfecti cohortium, apud Ariæum conueniunt; & tam Græci, quam Ariæus; cum aliis apud hunc dignitate præstantissima viris, iuramento confirmant: non prodituros se mutuo, sed in societate constanter permanuros; addentibus hoc sacramētum barbaris, sine fraude se itineris duces futuros. Hæc sacramēta sic conceperunt, vt apro, tauro, lupo, ariete, maestatis; Græci gladium, barbari hastam in scutum tingerent. Posteaquam fidei sacramento se obligassent, Clearchus inquit: Age vero, mihi Ariæe, quando eadem nobis & vobis expeditio suscipitur, dic mihi, quæ sententia tua sit de itinere: eadem ne redeundum nobis via sit, qua venimus, an alias animaduertisse tibi potiorem videris? Et Ariæus: Si viam, qua venimus, inquit, fuerimus ingressi, omnes fame peribimus: quippe qui commeatum nullum habeamus. Nam totis denis septenis castris proximis netum quidem, quum huc pergeremus, quidquā ex ipsa regione habere potuimus; & si quid sane istic fuit, nos quum iter illac faceremus, totum absuimus. Iam vero cogitamus via longiore quidem illa profici, sed in qua commeatus nobis haud deerit. Ac castra quidem prima, quam fieri poterit, longissime promouenda erunt; ut quammaxime regiis a copiis diuellamur. Nam si semel bidui vel quatridui ab ipsis itinere absuerimus, non iam rex amplius nos adsequi poterit. Nam paruis cum copiis sequi nos minime audebit, & magno cum exercitu celeriter progredi non poterit atque etiam fortasse commeatus in opialaborabit. Hæc mea, inquit, sententia est.

**Quantum
iter Greci
cōfecerint
ante pu-
gnam.**

*Ariade
profectio-
ne consi-
lium,*

Αχὺς λειπόν ὁ μὲν ἡργεν, οἱ δὲ ἐπείσοντο, ἀλλὰ
λέμποι, ἀλλ᾽ ὄραντες, ὅτι μόνος ἐφεύγει οἰαὶ δῆ
τὸν πάχοντα, οἵ τοι φῆσαι αὐτὸν οἴσαν. Σηρίθμος
ζῇ τὸ δόδος, ἀνὴρ λέπον δὲ ἐφέσσου τὸν ιωνίας μέγετος
τὸ μάχης, σαθμοὶ δέ τοι καὶ στρατηγοί. Ταῦτα
σάλιοι πέντε καὶ τετάκοντα. * καὶ πεντακό-
σιοι, σάδιοι πεντήκοντα καὶ ἑξακινδίλιοι καὶ μύ-
ετοι. Διπλὸν τὸ μάχης ἐλέγειντο εἰς τὸν Βαβυ-
λῶνα, σάδιοι ἑξήκοντα καὶ τετράκισι. Σύνδι-
τεν δὲ, ἐπεὶ σφέτος ἐδήμετο, Μιλτοκύπειοι μὲν
Βόρδραν, ἔχων τὸν τε ἴπαθεατὸν τὸν ἐμπόρον εἰς
πενταεσκόντα, καὶ τὸ πεζὸν θρακῶν ὡς βίσα-
κεσίοις, ποτομόληπτοι τεσσάρες βασιλέα. Κλέαρ-
χος δὲ τοῖς ἀλλοις ἥγετο, καὶ τὰ παρηγέλμέ-
να: οἱ δὲ εἶπον τοῦτο. καὶ ἀφικησθεῖσι τὸν πεζο-
τονταθμὸν τοῦτον Αειλαῖον καὶ τὸν εἴσατραπίαν,
ἀμφὶ μέσας νύκτας, καὶ σὺ Θέμις θεόμνοις τῷ
ὅπλα, συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λεχαροὶ τῷ
ἔλλωνιν τοῦτον Αειλαῖον, καὶ ὠμοσαν οἵτε ἐλ-
λώνες, καὶ Αειλαῖος, καὶ τὸν σὺν αὐτῷ οἱ κερ-
Cιτσοι, μήτε τεσσαράσιοι ἀλλίλοις, συμμαχοί τε
ἐσταθμοῖς τὸν Βαρβαρούς τεσσαράσιοισιν, καὶ πυρο-
άλια ἀδόλως. Ταῦτα δὲ ὡμορρήσατε καί-
τρον, καὶ Ταῦρον, καὶ λύκον, καὶ κριόν, εἰς αἱσθία
βαπτίσεις οἱ μὲν ἔλληνες ξίφος, οἱ δὲ Βαρβαροί
λογχην. ἐπειδὴ τὰ πισταὶ ἐδήμετο, εἶπεν οὐ Κλέαρ-
χος: αἴτε δὲ, ὡς Αειλαῖος, ἐπειδὴ διατέστημεν το-
λεος δέποτε υμῖν, εἶπε τίνα γνώμην ἔχεις τοῦτο
πορείας. πότερον ἀπιθανοῦντος ἡλθομένης δῆ-
λιν πιὰ στρατηγένας δοκεῖς ὅδον κρείτω. οὐδὲ
D εἶπεν οὐδὲ μὲν ἡλθομένους ἀπιόντες, τὸ πολύτελον
ὑπὸ λιμοῦ ἀπολείμνα. Τοσαφῆται γάρ τοι τοῦτον
οὐδεὶς τὸν ὀπιτταδέιων. ἐπιταχθίδεις γάρ ταθμῶν
τὸν ἐγνυτάτω τοῦτο δοῦλον οἴοντες σὺν τῷ χώρας γ-
δεν εἴχομεν λειμβαῖν. εἴτα δὲ εἴπει οὐδὲ, τῆς
διεπορευόμενοι κατεδαπλυσαμέν. οὐδὲ εἴ-
πινούμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μὲν, τὸ δὲ τη-
ταδείων ὃν ἀπορήσομεν. πορεύεσθαι δὲ τῆς
τορώτης σαθμοὺς, ως αὖ διντούμνα, μακροφά-
της, ἵνα ως πλέοντος διπλασιαθώμεν τὸν βασι-
λικὸν στρατεύματος. τὸ γάρ ἀπαξίδυον τὸν θίασον
E μερῶν ὅδον ἀπόρωμεν, ἐκέπι μηδέποτε βασι-
λίδες οὐδὲ καταλαβεῖν. ὅλης μὲν γάρ τοι τοῦ
ματιπλούλημά σε φέπεται. Τολεύτης δὲ ἔχων το-
λεον, γε διεπάσῃ ταχὺ πορεύεσθαι. * ίσως δὲ καὶ τὸ
πιλιπτείων ασθνεῖ. Ταῦτην, ἐφη, γνώμην τὸν ξένον
εἰπεῖσθαι ασθνεῖ.

τελοῦται
τους ἀλλα,
μήνωεις ταῖς ἐργασίαις κάμας τοῖς ταχέστοις
ἔχων κατεσκήνωσεν, εἶτα ὡν. διηρπασοῦσα τὴν
βασιλικὴν δρατθύματος καὶ αὐτὰ ταῖς διπλῶι-
σμοις θ.
τ. ἐσφα-
τηπεδεύ-
σιν, καὶ μὲν ξύλῳ. οἱ μὲν διῶν δρεῖστοι τὸ ὁμοίως Σέπιω
τοι εἰσπα-
τηπεδεύ-
σιν, οἱ δὲ πεδίοι, οἱ δὲ ὑπεροισχυτῆις ταρο-
γίτες, ὡς ἐπύγχθνον ἔκαστοι πολίζοντο, καὶ κραυ-
γὴν πολλῶν ἐποίειν καλλίτελες ἀλλήλας, ὡς τε
καὶ τοῖς πολεμίσασκόν. ὥστε οἱ μὲν ἐγύναιαι τῆς
πολεμίων καὶ ἐφυγεῖν σκηνὴν σκηνὴν. διῆλον
τοῦ τῆς πεδίας ἐδήλωτο. Ὅτε γένοιτο δύο γύναιοι
ἐπιστρέψεν ἐφαίη, ὅτε δρατοπεδον, Ὅτε καπνὸς
γέμαμοι πλησίον. Ἐξεπλάγη ἦ, ὡς ἔοικε, καὶ
βασιλές τῆς ἐφόδῳ τὸ δρατθύματος ἐδίλασε
ὅτο, οἷς τῆς πεδίας ἐπραπήει. προϊόστης μὲν τοῖς
τοῦ νυκτὸς Τάῦταις, καὶ τοῖς ἔλλοις φόβοις ἐμπιπλέ,
καὶ θόρυβος, καὶ δύπος ἀν, οἵτινες φόβοις ἐμπε-
σόντος γίγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδης ἦ-
λισον, ὃν ἐπύγχθνεν ἔχων παρέσαυτα κήρυκε. ἀ-
εισον τότε, τὸν αἰφπεῖν ἔκελθε, στήλην κα-
τακηρύξαστα, ὃντις* προσαγορεύσοντοι αἴργοντες,
τὸ φό-
ρου, con-
sule No-
tas. ὃς αὐτὸν τὸ αἴρειν ταῦτα ὄντος ταῦτα καταλαμη-
νόσῃ, ὃν λίγην μιαδὸν ἐδίδασκον αἴρειν. ἐπει-
δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσεν οἱ δρατικῶται, ὃντις
νοὶ οἱ φόβοις εἴη, καὶ οἱ αἴρχοντες σῶοι. ἀμαζόρ-

Ceterum hoc de ducento exercitu cōsiliū ad nihil aliud, quam ad recessum & fugam accōmodatum erat. Verum enim uero fortuna melius ducis est officio funēta. Nam vbi primum illuxisset, sic iter faciebant, vt solem haberent ad dextrā. Existimabant enim, occidente sole ad vicos agri Babylonici se peruenturos; in quō sane haudquaquam falsi sunt. Verum circa vesperam hostiles equitum copias videre visi sunt. Quare tum Græci, qui extra ordines incedebant, cursu se ad eos receperūt: tum Ariæus, qui forte curru faciebat iter, quod vulneratus esset, descendens de eo lorica se muniebat vna cum suis. Interea dum armis illi se induerent, speculatores præmissi redeunt, ac non equites hos esse renuntiant, sed iumenta pastum quærentia. Quapropter omnes animaduerterebant, regem alicubi in propinquuo habere castra. Nam & fumus non magno ex intervallo in vicis conspiciebatur. Ibi Clearchus, tametsi in hostem non duceret, quod norat, milites ^{do animi} in Clearchus tantum non animos despondisse, atque etiam adfligi inedia; quū præterea dies quoque declinasset admodum: non tamen etiam deflecebat, quod cauteret, né fugere videretur; sed recto dicens tramite, sole iam occidente cum iis, qui erant in fronte, proximis in vicis castra locat. Erant autem ex illis ab agmine regio direpta etiam ipsa ædificiorū ligna. Ac primi quidem [†] quali- [†] ^{lectio} marginis sene modo castra sunt metati, posteriores quia nocte obscura venerant, quo forte quilibet loco erat, cubabant; ac multo se adpellando tantum clamorem excitabant, vt is ab hostibus etiam audiretur.

Quo factum est, vt hostium proximi suis extortoriis fugerent. Satis hoc postridie animaduersum fuit. Nam neq; iumentum vllum vsquam adparuit, neque castra, neque fumus vllus in proximo. Quin & rex ipse nostri exercitus accesu, quemadmodum videbatur, perterritus fuit: idque satis declarauit iis, quæ altero die fecit. Sed tamen eadem nocte procedente, Græcos etiam terror ac tumultus quidā iniuisit, tantusque strepitus erat, quātum esse consenteatum est tum, quum terror aliquis incidit. Clearchus vero Tolmidem Eleum, quem longe præstantissimum eius temporis præconem apud se forte tunc habebat, pronuntiare iussit, silentio prius indicto: Significare duces omnibus, cum, qui au- [†] ^{lectio} marginis torem *immissi exercitui terroris indica- um. Id posteaquam proclamatum per prænum fuisse, ac duces saluos esse. Sub primam

A-2

Regi me-
tus a Gra-
cis incuti-
tur.

lucem Clearchus Græcis imperat, vt ar-
mati illum in ordinem se collocarent, quo
in pœlio priori constiterant. Ceterū quod
paullo ante scripsi, regem hoc aduentu no-
stro exterritum fuisse; id sane manifestum
erat. Nam missis ad nos quibusdam pridie
eius diei, postulabat arma sibi tradi: tunc
vero sub ortum solis per caduceatores de
federibus agebat. Illi quum ad primas ex-
cubias venissent, duces querere se aiebant.
Quod vbi renuntiatum a custodibus esset,
forte Clearchus id tēporis ordines lustrās,
custodibus ait; mandarent eis, vt opperi-
rentur, donec sibi otium esset. Quum au-
tem sic instruxisset exercitum, vt omni ex
parte pulcherrimam densæ phalangis spe-
ciem exhiberet, nec quisquam inermis es-
set in conspectu: nuntios arcessit, ac tum i-
pse progrederit aliquātum cum parte mil-
litum suorum armis instructissima, visuq;
pulcherrima, tum aliis hæc ducibus denū-
tiat. Posteaquam ad nuntios peruentum
esset, ecquid vellent, interrogat. Respon-
dent illi, missos esse homines idoneos in-
eundorum federum caussa, qui & Græcis
renuntiare mandata regis possent, & Græ-
corum mandata regi. Quibus Clearchus:
Ergo renuntiate regi, ait, primum pœlio
decertandum esse. Nam & prandium nu-
quam nobis est, & nemo est hominū, qui
apud Græcos mētionem facere federum
audeat, nisi si prandium præbeat. His nun-
tij auditis abequitant, ac statim redeunt:
de quo ipso perspici poterat, in propinquō
regem alicubi esse, vel quemdam alium,
cui huius rei perficiendę negotium datum
esset. Respondent autem, regi videri æqua
esse, quæ proponerent: itaq; venire se cum
ducibus itinerum, qui eos, si fœdera inirē-
tur, ducturi ad illa essent loca, vbi comme-
atum abunde habituri essent. Quos vicif-
sim Clearchus interrogabat, an iis tantum
fœdera policeretur, qui ad ipsum ituri ac
redituri essent: an futurū sit, vt omnes iis-
dem federibus comprehendantur? Re-
spondent illi, pacem omnibus promitti,
quousque a vobis proposita ad regem re-
ferantur. Quæ quum dixissent, Clearchus,
nonnihil summotis ipsis, de tota re consul-
tabat; decretumque est, quamprimum fœ-
dera ineunda esse, vt pacate perueniri ad
capiendum commeatum posset. Idem sibi
placere Clearchus aiebat. sed tamen hoc
decretrum nostrum confestim ipsis non si-
gnificabo, sed cunctabor aliquamdiu, donec legati vereantur, ne fœderum ineundo-
rum ratio a nobis repudietur. Evidem nostros etiam milites eodem in metu futu-
ros arbitror. Posteaquam visum est illi esse commodum, percussurum se fœdus ait,

xvii

καὶ δύθις ἡγεῖσθαι ἐκέλθει τοφές Τάντητή A
διά. καὶ οἱ μὲν ἡγεωῦτο. Κλέαρχος μὲν τοι ἐπο-
ρθείτο, Τάς μὲν αποιδὰς ποιοσόμηνος, θὲ δὲ
τράτου μαζέχων σὺ Τάξις, καὶ αὐτὸς ὥπιαδο-
φυλάκιδ. καὶ στετίχουν ταφεσις καὶ αὐλαῖ-
σι πλήρεσιν ὕδατος, ὡς μὴ διώαδηται Δια-
βάντει αἴδη γεφυραῖν· ἀλλ᾽ ἐποιοῦτο Δια-
βάσεις σὺν τῷ Φοινίκων, οἱ δέ σας σκηπεπιω-
χτες, τὸς δὲ καὶ δξένεχπιον. καὶ σὺν τοι μὲν κλέ-
αρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεισάται, σὺ μὲν τῇ α-
ειτερᾷ χειρὶ δόρυ ἔχων, σὺ δὲ τῇ δεξιᾷ βα- B
κτηειαν· καὶ εἴπις αὐτῷ δοκοί τῷ τοφές τῆς πο-
ταμού μένων βλαστόν, σκλερεύμηνος τὸν πι-

αγείας μὲν οὐδέποτε τὸ φοινίκων, τὸ δέ μήτη τοῖς βίοις
ΑΙ32. εἶναι δέ τινες, τοῖς οἰκεταῖς ἀπέκριτο. αἱ δὲ τοῖς δε-
κτότας ἀποκείμεναι, τῷ δὲ στόλοντει, θαυμάσι· Τούτοις
καθάπερ @ σταύτοις καθήσος καὶ δέ μέγεσσος οὐδὲ ὄφις πλέοντο,
μετέποτε. Τούτοις δέ τινες ξυραφίουτες, θαυμάτη-
την τινὰ διέφερε. Ταῦτα δέ τινες ξυραφίουτες, θαυμάτη-
ματα ἀπετίθεσθαι καὶ πότον ἡδὺ μὲν,
ΑΙ33. 2. κεφαλοδημῆσε δέ. Καὶ γάρ καὶ τὸ εἰκέφαλον τὸ φοινί-
κον πολλοὶ θάψαμεν τὸ πότερον εἰδας, καὶ τὸ ιδιότητα τὸν δόντην.
Π. 36, 3. καὶ ταῦτα έφαγον οἱ γραπτῶται, καὶ οἱ πολλοὶ
θάψαμεν τὸ πότερον εἰδας, καὶ τὸ ιδιότητα τὸν δόντην.
Λαζαρίσθωμεν τὸ πότερον εἰδας, οὐδὲ φοινίκη.

εξηράντ- οὐτε τὸ Σαραφέτειον ὁ ἔγκεφαλος, οὐδεὶς τὸν αὐτόν νευτο-
ποίησατ. εἰσὶ δὲ ἐμεινανομένες τέσσες, καὶ τοῦτο με-
γάλου βασιλέως τῆς Τιασαφέρνης χώρας βα-
σιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, καὶ ἄλλοι πέροι ταῦ-
τας. Μονάχοι δὲ πολλοὶ εἰς ποντοῦ ἐπειδὴ δὲ ἀπίστη-
ματικοὶ οἱ τὰ ἐλάσσων στρατιῶται, ἐλεγε τοσοῦ

serui sequebantur. His quum duces Græcorum obuiam processissent, prior Tissa-

statimq; duci ad commeatum parandum
se iussit. Præbant illi. Clearchus fœdera-
percuſſurus, copiis instructis iter faciebat,
quarum ipſe partē vltimam custodiebat.
Incidunt autē in fossas & alueos aqua ple-
nos, quos absque pontibus transire nō po-
terant. Sed tamē eos palmarum adiumen-
to traiiciebant, quæ partim humi stratæ ia-
cebant, partim ab ipsis cædebantur. Atque
heic animaduerti poterat, quo pacto Cle-
archus præſet. Nam manu lœua tenebat
hastam, dextra baculum: ac si quis ei vide-

B retur illorum, quibus hoc negotij dederat, ignauius se gerere; mox idoneum eligens, illum alterum remouebat: quum quidem ipse descendens in cœnum, cum aliis manum operi admoueret. Quo sibi, ut omnnes dedecori sibi fore ducerent, si non & ipsi magno studio rem maturarēt. Quamquam autem apud se triginta tantum annos natos constituisset, tamen etiam ætate prouectiores, posteaquā Clearchum maturantem opus viderunt, & ipsi manus admotierunt. Multo certe magis Clearchus festinabat, quod fossas in hunc modum non semper aqua plenas esse suspicaretur: quippe quum illud anni tempus non esset, quo campi rigari solerent. Existimabat nimirum regem idcirco aquam campo immisisse, quo multa Græcis in itinere difficultatem adlatura viderentur. Confecto itinere, ad vicos veniunt, e quibus duces viae commeatum capiendum esse demon-

"Athen. 14. f. 323, 10.

erat. Hæ palmarum glandes, cuiusmodi
D [non] intuenias in Græcia, famulis reser-<sup>A best d
lectione</sup>
uabantur. Quæ autem dominorū in vsum
seruabantur, delectæ cum cura erant, ad-
mirabilem pulchritudinem, tum magni-
tudinem. Adspectu nihil ab electro differe-
bant. Nōnullas exsiccatas pro bellariis re-
posuerant. Et erant ad potum suaves qui-
dem illæ, sed capitibus tamen dolorem exci-
tabant. Hoc lōco primum milites etiā me-
dulla palmæ vesci ceperunt, multis & ge-
nus ipsum, & propriam quamdam in hoc
cibi frumentatae admirantibus. Sed rati-

E idem hoc etiam capiti vehementer infestum erat. Palma ipsa, cui medulla esset admota, prorsus exarescerebat. Tres hec dies commorati sunt, & interea Tissaphernes a magno rege venit, cum coniugis regiae fratre, ac tribus aliis Persis, quos multi

phetnes hæc per interpretē loquutus est: A
Equidē, Græci, proximus vestræ sum Græ-
ciæ, & quia videbam vos in multa & inex-
plicabilia mala incidiſſe; reperiundum mi-
hi aliquid duxi, si qua ratione petere a re-
ge possem, vt vos per ipsum mihi liceret
ſaluos in Græciā reducere. Pro quo quum
intelligerem tum vos, tum Græciam vni-
uersam erga me non ingratam fore: petij
hoc a rege, ſimulq; dixi, iure ipsum hac in
parte mihi gratificaturum, qui primus de
Cyri expeditione ad ipsum retulerim, & v-
na cum nuntio mecum etiā adtulerim co-
pias auxiliares; ac ſolus ex iis, qui oppoſiti
Græcis fuere, non fugerim; ſed aciem per-
ruperim, ac cum rege veftris in caſtris me
coniunxerim, in quæ rex Cyro iam inter-
fecto veneſat: qui deniq; barbaros ex par-
te Cyri cum iis ipſis, quas nūc mecum ha-
beo, fidissimas ipſi, copiis proſequutus fue-
rim. Itaque mihi policitus eſt, ſe de his de-
liberaturum. Sed tamē quæri ex vobis iuf-
fit, quamobrem aduersus ipsum arma ce-
peritis. Evidem vobis ſuadeo, moderate
repondeatis; vt mihi facilius ſit, quantum
quidem potero boni, vobis ab ipſo impe-
trare. Ad quæ verba Græci non nihil ſece-
dentes, quum inter ſe consultaſſent, Cle-
archi verbis in hanc ſententiā respondent:
Nos neque propterea coiuimus, vt bellum
regi faceremus, neq; aduersus regem pro-
fecti ſumus: ſed, quod ipſe noſti, multos
Cyrus prætextus ac tergiuerſationes inue-
niebat, vt & vos imparatos offendere, &
nos huc perduceret. Poſteaquam vero cir-
cumuētum iam ipsum diſſicilibus pericu-
lis videremus, Deos atque homines reue-
riti ſumus, ne ipsum defereremus; præfer-
tim qui ſuperioribus tēporibus ipſius be-
neſtia non fuiffemus aſpernati. Poſtea-
quam Cyrus e viuis excessit, neque de re-
gno cum rege contendimus; neque quid-
quam habuimus cauſſæ, cur ipſius agrum
infestare vellemus; nec eū tollere de me-
dio cupimus, modo liceat domum ſine cu-
ijsquam moleſtia redire. Quod ſi quis in-
iurius erit, in hunc cum Deum ope vindic-
are conabimur. Si quis etiam prior bene-
ficiis nos proſequatur, ab illo ſuperari nos
benefaciēdo pro viribus noſtris haud pa-
tiemur. Hæc Clearchus; que Tiffaphernes
quū audiiffet, inquit: Evidē hæc regi nū-
tiabo, viciſſimq; mādata ipſius vobis. Sūto
autē induciae, donec ego rediero. Itidē fo-
rū vobis nos ſuppeditabimus. Poſtridie nō
rediit, q̄ res ſane ſollicitos Græcos habuit.

τον Τιαταφέρην δι' ἐρμηνέως Τιαδέ. Εγώ, ὃ
αὐτὸς ἔλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι· καὶ ἐπεὶ
ὑμᾶς εἰδονεῖς πολλὰ κακὰ καὶ ἀμύχθια πε-
τικούς, βύρυμα ἐποιοσάμενοι εἴπως μν-
ναῖμεν τῷδε βασιλέως αὐτοῦ σαδαὶ δοῦλοι
μοι ἀποσῶσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα υμᾶς. οἵμαχοί
οὖν ἀγρείστας μοι ἔξιν οὔπερεσ υμῶν, γέτε
πορεῖσθαι ἐλλάδος ἀπάσους. Ταῦτα δὲ γνωστήτα-
την βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικίως αἴ-
μοι γερέοιτο, ὅτι αὐτῷ Κύρον τε ἐπιτεραθεί-
οντα περῆτος ήγέλει, καὶ βοηθαίσαντας ἄμα τῇ
ἀγελίᾳ ἀφίκειμι, καὶ μόνος τῷ μονῷ τὸς ἑλ-
ληνας τε Σαγμένων οὐκέτε φυγεῖ, δύναται διῆλθε-
ντα καὶ σωμένια βασιλέος σὺν δύμετέρῳ τρα-
πέσθαι, εἴθα βασιλέος ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρος
ἀπέκλινε καὶ τὸς σων Κύρωβαρβάροις ἐδίω-
ξα σων τοῖς παρεῖσταις μετ' ἐμοι, οἱ δέ
αὐτῷ εἰσπιστάτοι. καὶ πεπειλμένοις τούτων ὑπέ-
ρχετο μοι τὸ βελόνιον σαδαῖ. ἔρεσθαι δέ με υμᾶς βαλεῖς
ἐκέλευσεν ἐλθόντα, πίνος ἔνεκεν ἐπρατεύσατε

τῇ ἐπείτη πάνελεγχῳ, ὃν οὐκέπειτα σχημέ-
νος πάρι τοῦθε βασιλέως, δοθεῖναι αὐτῷ σώ-
ζειν τὸν εἶλινας, καὶ τῷ πόλιν πολλῶν αὐτί-
λεγόντων, ὡς τὸν ἀξιον εἴνιον βασιλές, ἀφείνει

δραπενο- τίς εφ' ἑαυτον Τραπεζομάνοις. πέλεσθή
μένοις. εἰπεν γάληνος πάτερ θεός τούτου

την μεταποίησιν της οὐρανού πάντων,
η̄ μὲν φιλίαν ὑμῖν παρέξει τὸν χώραν, καὶ ἀ-
δόλως ἀπαγγέλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, αὐτοῦ πα-
ρέχοντας. ὅπου δὲ αἱ μὲν παρέχωνται ἀγροῖς,
λαμβάνουν ὑμᾶς δὲ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ
οἰνοπήδια. ὑμᾶς δὲ αἱ ὑμῖν δέσποις ὄμοσαν ἐ-

οὗτα καὶ ποτὲ λαμβάνονται, ὅπότε μὴ πα-
ρέχωμεν αὐτούς εἰς τὰ παρέχωμεν αὐτοῖς, ὡ-
νουμένοις ἐξήν τὰ ὑπερίδημα. Ταῦτα ἔδοξε, καὶ
ώμοσαν, καὶ δέξιας ἔδοσαν Τιακαφέρνης, καὶ ὁ
Ἄβαστλέως γυναικὸς ἀδελφὸς, τοῖς τῷ οὐ-
λέ

λένενται τραπουγεῖς καὶ λοχαρεῖς, καὶ ἐλαῖον πα-
εῖ τὸ θέλαιναν. μὲν δὲ τῶν τιναφέρμα-
τιπέντων μὲν δὴ ἀπόκμισθε βασιλέα· ἐπειδήδη
δὲ γραπτούσαμεν ἀδέομεν, οὐδὲν συνέβα-
σται μήνος, ὡς ἀπάξιν ὑμᾶς εἰς τὸν Ἑλλάδα, καὶ
ἀντὸς ἀπίστων πεπονισμένων σύντητον.

τα περιέμενον Τιαταφέρνιων οἵ τε ἔλληνες καὶ
Αιγαῖος, ἐστὶ δὲ λίλων ἐπραπεδόν μόνοι, ἥ-
μέρας πλεύεις οὐκ εἴκουσιν. Καὶ ταῦτας ἀφικηθε-
ται περὶ Αιγαίου καὶ οἱ ἀδελφοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι
αἰγαῖοι, καὶ περὶ τὰς οὖς οὐκέτι φέρονται πιεσ-

παρενταρ- Ιωάννης ταριχώντες τε καὶ δέσμιας ενοι τῷ θεῷ
σινόν τε βασιλέως φέροντες, μὴ μυητικακήσθε βασι-
λέα αὐτοῦ τῆς σεω̄ Κύρῳ ἐπιτερατείας, μηδὲ
διῆς μηδενὸς τῷ παρειχομένῳ. Σύντονος γε
γνωμόνιον, ἔνδηλοι ἴστονοι πάσῃ τῇ Αεραιοντή-
τον τοῖς ἔλλησι πρεσβέαντες τὸν νομόν τοι

Εἰδοῦσι τὸ τέλος μὲν πολλοῖς τῷ ἐλλείποντι οὐκ
τ.μ. π.π. πρεσκεῖ, δὲ περισσόντες τῷ Κλεαρχῷ ε-
πει. εἰκῇ-
ρεσκον, λεγεν, καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· πὴ μηδὲν;
ἢ οὐκ ἔπεισά μετα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς στο-
λέσσῃ πεντὸς αὐτούς συντο, ἵνα καὶ τοῖς

αλλοι ελλησι φόβος ή ὅτι βασιλέας τρα-
τεύειν; καὶ νῦν μὲν ήμας ἡσάγεται μηδέν,
τιχόδιεπαρθενάντα δέ τράπεμεν· ἐπε-
δήν δὲ πάλιν ἀλιθῇ αὐτῷ ή τραπά, οὐκ
ἔστιν ὅπως οὐκ ὅτι θίσσεται ήμιν. ίσως δέ που
ή + ἀποκάτεψε πί, ή ἀποτέψεται, ως ἀπο-
εις ή η οδός. οὐ γέρωστε ἐκάν γε Βουλίσσε

A Die tertio quum vénisset, ait perfecisse se
apud regem, vt sibi facultas Graecos inco-
lumes domum reducendi concessa sit; ta-
metū quamplurimi fuissent, qui cōtradi-
cerent, non ex regis esse dignitate, qui ad-
uersus ipsum arma cepissent, dimittere. Ad
extremū: Licet iam, ait fidem a nobis acci-
piatis, certo nos ditionem regis pacatam
vobis reddituros; & suppeditato commea-
tu, sine fraude vos ducturos in Græciam.
Sicubi forum non suppeditauerimus, po-
testatem vobis faciemus, cōmeatum ex re-
gione nostra sumendi. Vos vicissim nobis
iureiurādo sancte policebimini, tamquam
per regionem amicorum sine ullo damno
vos iter facturos; ac si forum non præbue-
rimus, esculenta & potulēta sumturos: sin
forum instituat, commeatum pretio nu-
merato redemturos. Decreta sunt hæc, &
iureiurando sancita; quum Tissaphernes,
& coniugis regiæ frater, Græcorum duci-
bus ac p̄fectis cohortium manus dextras
porrigerent, ac vicissim a Græcis accipe-
rent. Post hęc Tissaphernes: Evidem, ait,
ad regem me iam confero. Posteaquam

C vero perfecero, quæ perfici necesse erit; redibo, paratis omnibus, deductum vos in Græciam, & meam in prouinciam memet receptum. Hinc iam & Græci, & Ariæus, castris in proximo locatis, Tissaphernem amplius xx diebus opperiebantur. Interea veniunt ad Ariæum fratres, & propinquiceteri, itemque nonnulli Persarum ad ipsius milites, qui animū eis addebant, nonnullis a rege fidem datam significantibus, non fore memorem eius iniuriæ regem, quod in armis cū Cyro fuissent, nec D vlli alterius rei præteritæ. Quæ quum ita fierent, palam animaduerti poterat, Ariæum cū suis minus iam Græcis addictos esse: vt iam illud ipsum plerisque Græcorum non placeret, qui Clearchum quum accessissent, ad duces ceteros: Quid, inquiunt, heic exspectamus? an nescimus, nihil regem malle, quā nos perditos, vt Græcis etiam ceteris metū incutiat, ne aduersus ipsum arma capiant? Nimirum iam dedita opera nos heic retinere conatur, quiū exercitū hinc inde dispersum habeat. Verum quamprimum is deintegro collectus fuerit, fieri non potest, quin nos adoriantur. Fortassis etiam alicubi vel fossas struit, vel munimenta, vt nobis iter nullum pateat. Neque enim fiet ipso volente, vt nos in Græciam reuersi nuntium adferamus,

tam exiguae copias nostras regiam potentiam non procul a portis eius fregisse, ac illo rege rediisse. Clearchus autem iis, qui hæc aiebant: Evidem, respondebat, hæc omnia cum animo meo perpendo: sed tam illud etiam cogito, si iam discedamus, futurum, ut videamur ita voluisse discedere, quasi bellum experamus, & contra foeda facere velimus. Deinde forum nemo nobis præbebit, neque frumentandi copia suppetet. Præterea duce itineris neminem habebimus. Etiam Ariæus mox a nobis deficiet, si hoc fecerimus. Quo fieri, ut neminem amicum simus habituri reliquum: sed illi etiam futuri sint hostes, qui prius amici erāt. Fluuius quidem num traiicendus sit nobis aliis, haud scio: Euphratem certe scimus, hoste impidente, nullo modo trâsiri posse. Nec equites habemus auxiliarios, si pugnâ res poscat. At hostitum amplissimum, tum pretij quamtiuis equitatus est. Quemnam igitur interficiemus, si maxime superiores in pugna simus? certe si vincemur, nemo saluus euadere poterit. Evidem haud scio, cur regē perdere nos cupientem iūsiurandum præstare necesse fuerit, ac dare dextrā, Deosq; iuris iurandi testes implorare, datam deniq; tum Græcis tum barbaris fidem irritâ facere, quum atā multis ipse auxiliis instructus sit. Multa in hanc sententiam dicebat. Interea Tissaphernes cū copiis suis aderat, quasi dominum profecturus, itemq; cum copiis suis Orontas. Etiam regis filiam Orontas, matrimonio sibi iūctam, secum ducebatur. Itaque deinceps Tissapherne præcūte, ac forum suppeditante, proficisciabantur. Comitabatur & Ariæus Tissaphernem ac Orientam, cum Cyri copiis, quas de barbaris Cyrus conscriperat; & erant illi cum Tissapherne & Oronta castra cōmunia. Græci, quum eos suspectos haberent, seorsum cum itineris ducibus suis pergebant. Semper ita metabantur castra, ut aliquanto minus una parasanga ab se inuicem distaret. Præterea cauebant alterutri sibi ab alteris tamquam hostibus, quæ res statim suspicio ni ansam præbuit. Nonnumquam inter lignādum eodem loco, vel inter pabulum, vel colligēdum eius generis alia, verberibus fese multabat. Quæ res & ipsa ini micitias excitabat. Quum castrater habuissent, ad Mediæ murum perueniunt, quem & ingressi sunt, exstructum opere latericio, & bitumine, quum latitudinem habet xx pedum, altitudinem c. longitudo ferebatur esse parasangarum xx, neque

*Clearchi
fuit a pre-
dicta. Vi
de Plutar-
chus in Ar-
taxerxes.*

*Muris
Medie
quantus
fuerit.*

ώς ήμεσς θοσίδε ὄντες συκῶμην τὸν βασι- λέως διώματιν ἐπὶ τᾶς θύρας αὐτός, καὶ πε- λεάδητη Τριλασταῖς απήλθομεν. Κλέαρχος ἦτε- χρίσατο τοῖς ταῦτα λέγεσιν. Εγὼ σιθυμορεψη μὲν καὶ ταῦτα περίτα συνομένοις, οἷς εἰ νῦν ἀπί- μη, μοχώμην ἐπὶ πολέμῳ ἀπέιραι, καὶ τοῦτο τὰς απονθάς ποιεῖν. ἐπέτη τοφότον μὲν αὔρατον σούδεις ήμερον παρέξει, οὐδὲ ὅποτην ὑποστημέ- δα· αὐτὸς δὲ ὁ ἡγοσύμηνος σούδεις ἔσται. ηδὲ ἄμα ταῦτα ποιάντων ήμερον δύτης Αριάος αφεστάθη· ὥστε φίλος ἡμῖν σούδεις λελείφεται, ἀλλ' οὐχὶ τοφόστεν ὄντες, πολέμοις ἡμῖν ἔσονται). πολέμος δὲ εἰ μὲν τις καὶ σύρος αἴσαντιν ἐστι Λαβατέος, σὸν οἶδα· τὸ δὲ σῶν δύνατον οὐδέποτε πολέμου τοιχοῖς. καὶ λυσόντων πολεμίων. οὐ μὴ δὴ αὖτα μάχας δέηται ποιεῖσθαι εἰσιν ήμερον σύρμα- χοι· τῷ δὲ πολεμίων ιπατεῖσθαι οἱ πλεῖστοι καὶ πλείστους αἰχιοι. οὐτε νικῶντες μὲν τίνα αὐτὸν κείνους, οὐτε μάχας ἐμείναι τὸ μὲν σούδεια οἰόντες σωτῆναι. έγὼ μὲν σῶν βασιλέα, οὐ πολλὰ δύτως δύτη τὰ σύρμαχα, εἴσαρτο τοφότοις ημαῖς α- πολέσαυ, σὸν οἶδα δέ, πτολεμαῖς αὐτὸς ὁμόστατος. ηδὲ ξιαὶ διωματικοὶ, καὶ θεοὶ οὐπιορκῆσαι, καὶ τὰ έδαφα πι- στὰ ἀπίστα ποιῆσαι ἐλλοικὸν βαρβάροις. Σιαῦ- τα ἐλεγει πολλά. οὐ δέ τοιτα Τιαταφέριντον ἔ- κεν, ἔχων τὰ έδαφα διώματιν, οὓς εἰς οἰκουν ἀπίσταν, καὶ Οερίζας τὸ έδαφον διώματιν. ηδὲ δέ καὶ τὸ Τισσαφέριτον έδαφον, οὐδὲ τοιταφέριντον τὸ Βασιλέως έδαφον. οὐδὲ τοιταφέριντον τὸ Τισ- σαφέριτον έδαφον, καὶ αὔρατο παρέχεντος ἐπο- ρθόντο. ἐπορθέστο δέ καὶ Αριάος, ἔχων δέ Κύρον τὸν βαρβαρικὸν τράπεζαν, ἀλλα Τιαταφέριντον καὶ οὐσιεστρατεύετο σὺν ἔκείνοις. οὐ δέ οὐλινες οὐφοριλίες τέτοιες, αὐτοὶ ἐφ' έαυ- τῷ ἔχοντες, οὐδὲ μόνοις ἔχοντες. οὐσιεστρα- τεύετο δέ οὐκέστοτε απέχοντες διλήλων τοῦ θε- σαύλου, καὶ μεῖον ἐφυλάχθησαν δέ τοιταφέριντον οἱ αἴμφοτε- σι. οὐδὲ πολεμίους διλήλων, καὶ δύτης τοῦ θε- σιανού μίαν παρέχειν. οὐδὲ δέ καὶ ξυλιζό- μενοι σχετικῶς αὐτόν, καὶ χόρτον καὶ σύρα τοι- τασυλλέγοντες, πληγαὶ σύντροφον διλήλων. Εἴστε καὶ τοῦτο ἐχθροὶ παρέχει. διελθόντες δέ τοιταφέριντον τοφότοις οὐδὲ ματίας τέχνης, καὶ παρηλθοντες εἰσώ. οὐδὲ δέ αὐτοδομημένον πλήντοις οὐδὲτος συνάσφαλτον κειμένας, οὐδὲ εἴκοσι ποδῶν, οὐφος δέ τοιταφέριντον μηκος δέ ε- λέγετο εἴδος τοῦ θεσαγγῶν. απειχε δέ βασι-

βασιλέως οὐ πολύ. σὺνθετεῖται δὲ ἐπορθήσας ταῖς σαθυμοῖς δύο, τῶν ψυστήρας ὅκτε, καὶ διέποσται διώρυχας δύο, τίνῳ μὴ, ὅπερ γεφύρας, τίνῳ δὲ, ἐξαγριμένων πλοίοις ἐπλά. αὗται ἡ ποσταὶ δύο τῆς πίγητος πολιαρκοῦνται. καὶ εἰτέτριμνον ἡ ἔκδικος αὐτὸν καὶ πάφροι ὅπερ τίνῳ μὴ γένεσθαι, αἷς μὴ τοσαῦτα, μεγάλα, ἐπίπτα δὲ ἐλάσσοντας, τέλος ἡ καὶ μικροὶ ὄχετοι, ὡς τῷ στόματι τῆς ἑλλάδος ὅπερ τὰς μελίνας. καὶ ἀφικονισθεῖσαν τὸν πίγητα ποταμὸν, τοσούς δὲ πόλις οὐδὲ μεγάλην καὶ πολυαύλην θερπος, ἣ ὄνομα σιτάκη, ἀπέγνυται τὸν πολιαρκεῖσαν πεντεχίλιον. οἱ μὲν διῶν ἔλινες παρὰ αὐτὸν ἐσκήνωσαν, εὖτες παρεχθείσουν καλοῦνται μεγάλους, καὶ δασέος πλησίων δένδρων. οἱ δὲ Βαρύαρχοι Διαβεβηκότες τὸν πίγητα, οὐ μόνοι γε καταφαντεῖσαν. μὲν δὲ διάφορον ἔτυχον σὺν τοῖς πάτροις ὄντες τοφεῖ τὸν ὄπλων Γρέξενος καὶ Ξενοφάνην καὶ περιελθὼν ἥρωτισεν αὐτὸν θερπός οὐ τὸς αροφύλακας, ποιῶν τούτοις Γρέξενος καὶ Κλέαρχον. Μένταν δὲ τὸν Εὔπειρον, καὶ Ταῦτα, τῶντες Αεράγου ἢν τὸ Μέντανος ξένια ἐπειδὴ Πρέξενος εἶπεν, ὅτι αὐτὸς εἴη, ὃν ζητεῖ, εἶπεν οὐδὲ θερπός· ἐπειδήν με Αεράγος καὶ ΤΑΡΤΑΕΣΟΣ, πιστοὺς Κύρων, καὶ ὑπὸ δύοντος, καὶ κελεύσοντο φυλάκειας, μὴ ὑπὸ διπλωμάτων τὸν νικῶντος οὐ βαρύαρχοι. ἔστι δὲ τράπεζη μαπολὺ σὺν τοῖς πλεονούσοις. καὶ τὸν πίγητα γέφυραν τὸν πίγητον ποταμὸν πέμψαντες φυλακήν, τὸν Διανοστικὸν λόσιον αὐτὸν Τιαταφέριν τὸν νικτὸν, οὐδὲ διώπτην, ὡς μὴ Διαβητεῖς, ἀλλ' οὐδὲ μέσω διπολιηφθεῖτε τὸν ποταμὸν καὶ τὸ διώρυγον. αἰκενόστατες Ταῦτα, ἀγεστον αὐτὸν παρεῖται Κλέαρχος, καὶ Φερέζοντι οὐ λέγει. οὐδὲ Κλέαρχος αἰκενόστας ἐπερχεῖται, καὶ ἐφορέστο σφόδρα. νεαίσχος δέ τις τὸν παρένταν σύνοσας, εἶπεν· ὡς οὐδὲ αἰχλευτα εἴη, τότε δὲ τοιδαὶ, καὶ διλύσονται γέφυραν. δῆλον γένεται, ὅτι διπληλόγες δικαῖοι δεῖσθαι αἰτίες, ηπειραδαῖαι. εἰσὶ μὲν διῶν νικῶσι, οὐ δεῖ αἰτίες λύειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ γένεται, αὐτὸν πολλὰ γέφυραν ὁσπιντεῖς, ἐχομένοις, ὅποι Φυγέντες ἡμεῖς σωθαίμενοι. αὐτὸν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν, λελυμένος τὴν γέφυραν οὐχ ἐξοστοντεῖσθαι, ὅποι αὐτὸν φύγωσιν. οὐδὲ μηδὲ βοηθοῦσι, πολλαῖς οὖταν πέραν, οὐδὲτες αἰτίες διταῦτα οἱ Κλέαρχοι, ἥρετο τὸν ἄγελον, πόση τις εἴη

A procul a Babylone aberat. Inde castris alteris, quum parasangas confecissent octo, binos alueos manu factos traiecere, ponte alterum, alterum nauigiis septem iunctum. Ducti erant hi a Tigri fluuio, & ab his fossis per totam illam regionem erant deriuatae, primae maiores, deinde minores, tamdem etiam exigui canales, cuiusmodi ad panici segetem in Græcia ducuntur. Hinc ad Tigrim fluuium perueniunt, propter quem vrbs erat ingens & populosa, cui nomen Sitaca, inter uallos stadiorum xv a flumine remota. Heic ad urbem Græci non procul ab horto castra locant, qui & elegans erat, & amplius, & multis arboribus desus. Barbari quū Tigrim transiissent, conspici amplius haud poterant. A coena forte Proxenus & Xenophon pro castris ambulabant, quum quidam accedens, excubias primas interrogat, vbinam vel Proxenū vel Clearchum reperiret. de Menone non querebat, quamquā ab Ariæo veniret, Menonis hospite. Quum respondisset Proxenus, se illum esse, quēm quæreret: Ariæus, inquir, & † Artæzus, fideles olim Cyro, & vobis beneuoli, me miserunt; cauendumque vobis esse denuntiant, ne barbari noctu vos adoriantur. Etenim numerosæ copiæ in vicino vobis horto sunt. Præterea vos hor-
tantur, vt ad pontem Tigris fluminis præsidium mittratis. Nam Tissaphernes noctu eum soluere cogitat, vt, si fieri possit, non transeat; sed medio inter Tigrim & aluem loco intercludamini. Quæ quū illi audiissent, ducunt hominem ad Clearchum; & quæ diceret, exponunt. Perturbatus ille hoc nuntio, mirifico in metu erat: quū adulescens quidam ex iis, qui aderant, re considerata, nequaquam esse aiebat consentanea, quod diceretur ipsos adoriturus Tissaphernes, & pontem etiam soluturus. Nam necesse est eos, si nos adoriantur, vel vincere vel vinci. Si ergo vicerint, quid opus est ponte soluere? Tametsi enim complures pontes fuerint, non tamen erit, quo fugientes euadere salui possimus. Sin e contrario, nos viatores fuerimus, soluto ponte nulla fugiendi facultas ipsis erit reliqua: ne quidem ferre quisquam ipsis auxilium poterit, deiecto pote, quam tu muis trans amnem multi sint. Quæ quū Clearchus audiisset, quærerit de nuntio, quam late pateret ea regio, quæ Tigri & alueo sit interiecta.

Respondit is, amplam esse, multosque vi-
cos, multas & magnas vrbes habere. Tum
vero animaduersum est, clam summissum
a barbaris hominem fuisse; qui vereretur,
ne Græci pontem transiret, ac in insula ma-
nerent, in qua ex parte vna Tigri fluui, ex
altera alueo pro munimentis vterentur:
commeatum ex agro his interiecto habe-
rent, qui & latus esset, & fertilis, præsertim
non defuturis etiam, qui eum colerent.
Quo fieri posset, vt hoc loco pro refugio
vterentur, si qui regem petere bello vellent.
Secundum hæc quieti se dabant, ac nihilo B
minus ad pontem præsidium mittunt. Ve-
rum nec illa ex parte quisquam eos inua-
sit, nec ad pontem illus hostium venit;
quemadmodum iij, qui præsidij caussaloci-
ati ad eum fuerant, nuntiarunt. Manè pri-
ma aurora pontem xxxvi i nauigiis iun-
ctum, quam cautissime fieri posset, transe-
unt. Nam quidam apud Tissaphernē Græ-
ci futuros nuntiarunt, qui transeuntes ad-
orirentur; quod sane falsum fuit, nisi quod
in ipso transitu Glus cum quibusdam aliis
conspectus ab eis fuit, qui num amnem
transirent, specularetur: quod quum Græ-
cos facere videret, statim abequitabat. A
Tigri fluui castris quartis, parasangas xx
confecerunt, usque ad Phrycum amnem,
qui est latitudine plethri. Habebat & pon-
tem, ac non procul aberat ampla ciuitas,
cui nomen Opis. Ad eam quum venissent,
obuiam habuere Cyri & Artaxerxis fra-
trem nothum; qui vt opem regi ferret, a
Susis & Ecbatanis numerosas copias du-
cebat. Has quum subsistere iussisset, Græ-
cos transeuntes spectabat. Ducebat exerci-
tum in binos Clearchus, & sic faciebat i-
ter, vt nonnumquam insisteret. Quantisper
autem pars copiarum anterior subsi-
steret, tantisper etiam per omnem exerci-
tum inhibitionem ab itinere fieri nece-
serat. Quo factum est, vt ipsi etiā Græ-
cis ingentes esse copiae viderentur, & hic
Persa spectans eas obstupesceret. Inde per
Mediā in solitudine castris sextis, parasan-
gas xxx progressi, ad Parysatidis, quæ Cyri
ac regis mater erat, vicos perueniunt. Ty-
ssaphernes, vt Cyro illuderet, eos diripiendi
potestatem Græcis fecit, exceptis man-
cipiis. Erat autem in eis magna frumenti,
pecudum, ceterarum rerum copia. Hinc
per solitudinem itinere facto, castris quintis,
parasangas xx confecerunt, quum Ti-

<sup>† al. ipsi
etiam ho-
stibus;</sup>

A δέ εἶπεν, ὅτι πολλὴ καὶ καρμαχένδοι, καὶ πόλεις
πολλαὶ καὶ μεγάλαι· τόπεις καὶ ἐγκώμηις, ὅτι οἱ
βαρύτεροι τὸν αὐτὸν πόλεμον φαγεν, ὁ-
κιοιῶτες μὴ οἱ ἔλληνες μιελθόντες τὸν γέφυ-
ραν, μένοιεν σὺ τῷ πόσῳ, ἐρύμαχα ἐγντες, ἐν-
θεν μὲν τὸν τίχυντα ποταμὸν, ἐθεν δὲ τὸν δι-
ώρυχα· τὰ δὲ θητήδα ἔχοντας σὺ τὸν μέ-
σωχώραν, πολλῆς καὶ ἀρδεῖσσος οὔσης, καὶ τὸν
ἐργασομένων χώραν· εἴ τα δὲ καὶ ἀπόστροφὴ
θύροις, εἴ τις βουλεύοιτο βασιλέα κακῶς ποιεῖ.
μέτρα ταῦτα αἰεπαίσοντο· οὐτὶ μόντοι τὸν γέφυ-
ραν ὄμοις φυλακηὶ ἐπειμέναι· καὶ οὐτε ἐπέ-
θετο οὐδὲν οὐδὲ μόντεν, οὐτε τοῖς τὸν γέφυ-
ραν οὐδὲν ἥλθε τὸ πολεμίων, ὡς οἱ φυλά-
χοντα καὶ ἐπὶ λα, ὡς οἵον τε μάλιστα πεφυλα-
γμένως. Βέντγμον γέρα τινες τὸν τοῦ Τισ-
σαφέρνους ἐλλιώνων, ὡς Διαβανόντων μέλ-
λοιεν θητήδα. Ἐλλὰ ταῦτα μὲν θευδῆ οὐ.
C Διαβανόντων μὲν τοι Γλοεῖς αὐτεῖς ἐπεφαίν-
μετ' ἄλλων, σχοπῶν εἰ Διαβανοίοις τὸν πο-
ταμὸν, δὲ διέρεις πλέοντες· επίνη δὲ γέφυρα,
καὶ στρεψίς ὥκειτο πόλις μεγάλη, ἡ οὐομα ὧπις·
τοῖς οὐδὲν ἀπέιντος τοῖς ἔλλησιν οἱ Κύρει καὶ
Αρταξέρξου νόθος ἀδελφὸς, δὲ ποιεῖσαν καὶ
εἰβατόμων στρατιὰ πολιών ἀγων, ὡς βον-
D θίσιον βασιλέα τὸν τοῖς δέσμῳ τράτομα, διπλοῖς
παρερχομένοις ἐπεώρῳ τὸν ἐλλιώνας. οὐδὲ Κλέ-
αρχος ἦγετο μὲν εἰς δύο, ἐπερδέετο δὲ ἄλ-
λοιεν ἀπόστρεφτος αὐτοῦ. οὐσον δὲ αὐτοῦ τὸ
τοῖς οὐδὲ τὸ μηδίας σαθμοῖς ἐρήμοις ἐξ, πα-
εισαῆται πειάντα, εἰς τὰς Παρυσάτιδας
καίμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. Ταῦ-
τας Τισσαφέρνης Κύρῳ ἐπειγελαῖ τοῖς οὐρπά-
σα τοῖς ἔλλησιν ἐπέρεψε, πλιὼν αὐτοπό-
δων. σὺνδὲ σῖτος πολιτεῖ, καὶ τοῖς οὐρπά-
σα, καὶ ταῖς γέρημασι. σὺνδὲ δὲ εἰπορδίης θεοῖς πέντε, τοῖς οὐρπά-
σα τοῖς οὐρπάσιασι, τοῖς οὐρπάσιασι, τοῖς οὐρπά-

τερπα ποταμον τοις αειτεραις ξεντες. ον δε της
τερπων εαθινη, περιγραφη ποταμος, πολις ω-
χειτο μεγαλη και βαδαικην, ονομα τερπη, οτι
ησ οι Βαρβαροι ησσην θητης ηεδιας ηιφθερων
θρησ, τυχην, ονον. μτι ταυτα αφικηντο θητη
την ζαβατον πολαμον, οτι διερης πετηφων πλε-
θρων. και οντη ημεναιη μερες βεβησ οντη ζω-
της ηισονια μηνησαν, φανερη σημειωσια
εφαινετο θητησουλη. ηδοξεν οντη την Κλεαρ-
χω συγχρεατη Τιαναφερην, και ει πιας διωνα-
ση, πανσαν της ηισονιας, περι οτι αντη πο-
λεμον γηνεατη. και επειμη λεπια εργωντα, οτι
συγχρεατη αντας ηενησοι. οτι ει εποιμης εχε-
λθουν ηηδην. θητη ησωνηλην, λεγη ο Κλε-
αρχος παδε. Εγω, ο Τιαναφερην, οιδη μηνη-
μην ορκειη γερμηνημενη, και διειας δεδομηνας,
μη αδικησην διληλην. Φυλαχθηληνον δε σε
ορας οι πολεμίους ημας, και ημεις οραντες
ταυτα, αντιφυλαχθηληνα. επει η σηχηπων ηδει
διωναμην ουτε σε αγαθεατη περιωνηνον ημας
και κποιην, εγω τε σαφας οιδη, οτι ημεις και
θητη θητησονηλην δοσην θιατην, ηδοξεν μοι εις λε-
γειαν σοι ελθειν, οπως, ει διωναμην, οτι ελθοντη
διληλην την απιστιαν. και γηρη οιδη μην αι-
θερηποι, της μην οικη Διαβολης, της δε οτι
ηισονιας, οι φοβητες διληλην, φθάση
βεληνημοι περι παθειν, εποιησαν αικησα και-
και της ουτε μέλλονται ουτε βουληρημοις τη-
μονον δοσην. της οντη θιατης δημωροσιας
ηομιζων σημοσιας μαλισα αι πανεατη, η-
κη, και μιδασκην σε βουλημοι, οις σο ημην
σον ορθας απιστεις. τερπων μην γηρη και με-
γησον, οι θεων ορκιημας και λύσοντο πολεμίους
ει διληλην. οσης δε θιατην σημοσιαν αντα
παρημεληκας, τητην εγω ουποτ αι διδα-
μοισαμι. τον γηρη θεων πολεμον σον τοιδη
ουτη θητη ποιου αι παγηις φθιγων πις θητηφύ-
γηι, ετη εις ποιον αι σκετος θητημραη, εθη οπως
αι εις εχερη χωειον θητησαιη. πιθητη γηρη πιθη-
τη τοις θεοις υποχα, και πινητα χη πιθητων ισση
οι θεοι κρετησοι. τετη μην θητη θητηληη της
ορκων θητω γηγωσιω, παρ θης ημεις την φιλια
συγχρεμοι και λεθημα. τη η αιθρωπινων σε εισω-
γεια η παροντη ηομιζω μεγιστημην ει δι-
αθην. οντη μην γηρη παρ ημην οδης ευπροσ, πας
πολαμος ηησολην, ηδη θητηηδειων ηη πεποιη-

A grim annem ad laeuam haberent. Ad ca-
stra prima, trans flumen, vrbs ampla & o-
pulenta erat, cui nomē Cenæ, ex qua bar-
bari ratibus coriaceis panes, caseū, vinum
aduehebat. Deinde ad Zabatum fluum
veniunt, qui erat plethrorum quatuor la-
titudine. Heic dies tres sunt commorati;
quibus nonnullæ suspiciones ortæ sunt, nul-
lae tamen adparebant insidiæ manifestæ.
Quamobrem Clearcho visum est conue-
nire Tissaphernē, & si qua ratione posset,
suspiciones prius extinguere; quā bellum
Ex eis oriretur. Mittit ergo, qui diceret, cu-
pere Clearchum cum ipso congregari. Re-
spodit is promte, ut modo veniret. Quum
cōuenissent, Clearchus hac oratione v̄sus
est: Noui ego, Tissaphernes, sacramentis
nos mutuo deuinctos esse, datasq; dextras,
ne iniuriam alter alteri faciat. Sed tamen
cauere te tibimet a nobis, tamquam ab ho-
stibus, video: nosque vicissim, quum id vi-
deamus, nobis abs te cauemus. Quia vero
mecum ipse dispiciens, nihil animaduer-
tere possum, in quo tu nos lædere coneris;
& ipse certo scio, nos nihil tale ne quidem
cogitare: putauit te mihi colloquendi caus-
sa cōueniendum esse, vt si qua ratione pos-
semus, finem mutuo diffidēdi nobis face-
remus. Nam noui equidem homines, qui
quum vel propter criminaciones, vel suspi-
cionem, mutuo sese metueret, prius quam
quid ipsis accideret, antevertendi conatu
atrocissimis malis eos adficerent, qui nihil
tale nec exspectarent, nec vellet. Quare
quum huiusmodi errores existimatē ma-
xime familiari consuetudine sopiri, ad te
venio, teque docere cupio, non recte no-
biste diffidere. Quod enim primum est &
maximum, ipsa nos iuris iurandi religio no-
bis inuicem infestos esse nō patitur: quam
si quis parui se fecisse sibimet conscientis est,
eum equidem beatum prædicare non pos-
sum: Nā haud scio, quo pacto quis bellum
sibi a Diis illatū vlla celeritate possit effu-
gere, nec quibus ab eo se latebris tegere
possit, vel propugnaculis includere. Nimi-
rum vbiuis locorum omnia Diis subiecta
sunt, & vbiique Dij par i ratione omnia sua
potestate continent. Atque hæc est mea de-
diis ac iureiurando sententia, apud quos in-
itiam nos amicitia depositimus. Quod hu-
manas autem res adtinet, equidem te no-
bis in hoc tempore longe maximum es-
se bonum statuo. Nam per te nobis o-
mnis via transitu facilis est, omne flumen
permeabile, nulla comineatus inopia;

» absque eodem sit, iter omne caliginosum A αὐτὸν δέ τις πάσα μὲν ὁδὸς οὐχί σκέπτεσθαι, (οὐ-
 » erit, quippe cuius ignari plane simus; flu- δὲ γένος αὐτῆς ἐπισάμβα) πᾶς δέ πολεμός δεί-
 » men omne traiectu difficile, omnis turba πορεγος, πᾶς δέ σχλης φορεός· Φοβερώτατοι
 » terribilis, multoque maxime terribilis so- δέ, ερημία. μετὰ γένος πολλῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ^{τὸ}
 » litudo, quippe quæ variis difficultatibus λόντα μικρέντες σεκτακτείναντες, διῆδοι αὐτὸν τὸ
 » referta sit. Quod si te furore impulsu occi- τὸν θεργήτην κατακτείναντες τοῦτος Βασιλέα
 » damus, quid aliud fecerimus, quam quod τὸν μέγιστον τέφεδρον ἀγωνίζοιμα; οὐσαντὸν δέ τὴν ἔφορον
 » occiso homine de nobis bene promerito, καὶ οἵων ἐλπίδων ἐμεντὸν αὐτούς τερόσαμεν, εἰσέπει-
 » aduersus regem maximū vindicem tuum, κακεῖν ἐπιχρήσαμεν ποιῶν, Σεύτα λέξα. ἐγὼ
 » decertabimmo? Evidem quas & quales μίζων τὸν τότε ιερούτατον εἶται δέ ποιῶν αὐτὸν
 » mihi spes facturus sim irritas, si quid ad- βελοιτο. σείτην ὅρα τὸν τε Κύρου διάβατον
 » uersus te mali struere coner, exponā ipse. καὶ χώρας ἔχοντα, καὶ τὸν τρόπον ἀρχλίνωντα, τὸ
 » Cyri amicitiam ego expetiui, quod illum διάβασις διάβατον, ἡ Κύρου πολεμία εἴ-
 » vnum arbitrarer inter homines sui tempo- χερῆτο, σοὶ Σεύτην σύμμαχον δέοντος τοτεντοντων, τίς δέ τω μάκινε, οὐδεὶς δέ τοι βάλε
 » ris idoneum maxime ad bene merendum, φίλος εἶται); διλαμβάνει τέρας γένος ταῦτα, τοιόντων
 » de quibus ipsi visum esset. Nunc te video καὶ ἔχω ἐλπίδας, καὶ σε βελτίσσαται φίλον τοῦτον
 » potum & potentia & ditione Cyri, quem διάβατον, οἷδα μὴ γένος μυστικός λυπηρός οὖται,
 » nihilominus integrum tibi sit imperium διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » tuum, atque etiam potestas regia, quam διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » Cyrus infestam expertus est, tibi præsidio διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » sit. Quæ quum ita se habeant, quis visque- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » adeo insaniat, ut esse tibi nolit amicus? E- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » nimuero dicam etiam, unde spem ipse cō- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » cipiam, fore te quoq; nobis amicum. Scio διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » Mysos vobis molestos esse, quos equidem διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » bona in spe sum me harum copiarum ad- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » iumento vobis subiecturum. Scio idem de διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » Pisidis, atque etiam alias nationes permul- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » tas eiusmodi esse audio, quas cohabitum διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » me arbitror, quo minus semper vestræ fe- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » licitati molestiæ non nihil exhibeant. In διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » Ægyptios quidem certe, quibus nunc ma- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » xime vos infensos esse intelligo, quarum διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » copiarum auxiliarium ope freti, quā quas διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » ego iā habeo, facilius animaduertere pos- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » sitis, equidem non video. Nimurum si cui διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » finitimorum tu amicus esse velles, longe διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » esles maximus: sin quis aliquid tibi mole- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » stiæ crearet, eum tamquam dominus tibi διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » pessundares, idque opera nostra, qui non διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » tantum voluntati tuæ subseruiremus sti- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » pendij caussa; sed etiam gratiæ, quam abs διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » te incolumes cōseruati merito tuo tibi ha- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » beremus. Mihi quidem certe cunctahæc διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » cum animo meo perpendēti adeo mirum διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » esse videtur, te fidem nobis non habere: ut διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » lubentissime nomen eius etiam sim audi- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » turus, qui tantum dicendo valeat, ut ora- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » tione sua persuadere possit, tibi nos insidi- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » ari. Hæc Clearchus, ad quæ Tissaphernes διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » in hunc modum respōdit: Evidem, Cle- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » arche, de prudente tua oratione magnam διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » voluptatem capio. Nam quum hæc in- διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » telligas, si quid in memali moliris, mala διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » mihi contra teipsum agitare consilia videris. Verum ut intelligas, non iure vos διάβατον, οἷδα μὴ γένος λυπηρός οὖται,
 » vel a rege, vel a me deficere posse, me vicissim audi. Nam si vos perdere vellemus,
 » πότερον

πότερον στοι δοκεῖσθαι ιπαίων πλήθους, δυσ-
ρηστον, ή πεζῶν, ή ὄπλιστων, ή ὑμάς μὴ βλέ-
ψαντινούνται οὐδὲν, αἱ παράγραφοι δὲ Γορδεῖς κιν-
δύνων, ἀλλὰ χρείων θετταὶ εἰν τοῦ μὲν θετταὶ
προταῖς Σπαρτοῖς αἱ στοι δοκεῖσθαι; οὐ Σπαρταῖς
μὴ πεδία ἡμῖν φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ
Δραπορθέαδε, Σπαρταῖς δὲ ὅρη μὲν ὁρά-
ται ὄντα πορθτέα, αἱ ἡμῖν ἔξεστι προσκατα-
χεσθαι αἱ πορθταὶ μὲν παρέχειν; Σπαρτοῖς δὲ
εἰς τὸ Καμοί, οὐδὲν ἔξεστι ἡμῖν Ταμβέαδαι
θησσοῖς αἱ υπόθη Βουλεύμετα μάχεσθαι; εἰσὶ^{τοι}
δὲ αὐτοῖς, οὐδὲ οὐδὲν αἱ πορθταὶ Δραπορθέαδε,
εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς Δραπορθέαδει. εἰ δὲ
πάσι Σύταις οὐδέντα, ἀλλὰ τόγε πῦρ τῷ καρ-
ποῦ χρήσθων θετταῖς, οὐν ὑμεῖς δικαιοῦμεν αἱ πα-
τακούσαντες, λιμὸν ὑμῖν αἴτιαζει. φῶτας
οὐδὲν εἰ πολὺν αἴτιον εἴντε, μάχεσθαι αἱ δύ-
ναδε. πῶς διω αἱ ἔχοντες Σπαρταῖς πόρες πορθτοῖς
Ἐγένετο πολεμῆσι, καὶ Σύταις μηδένα ὑμῖν θετ-
τακούσαντες, οὐτε τοις Σύταις πολέμων τοῖς αἱ
πονέποντος οὐδέντα, οὐδὲ μόνος μὲν πορθτοῖς θετταῖς
αὐτοῖς, μόνος δὲ πορθτοῖς αἱ θετταῖς αἴτιοι,
πορθταὶ δὲ Σπαρτοῖς θετταῖς, καὶ αἱ πορθταὶ πονέποντος
καὶ αἴτιον ἔχοντες, καὶ Σύταις πονέποντος, οἱ
ὑπερέστειοι δὲ θετταῖς τε πορθτοῖς θετταῖς, καὶ
αἱ πορθταὶ πορθτοῖς αἱ θετταῖς θετταῖς; αἱ θετταῖς πορθτοῖς
οὐτε τοις ημεῖς, οὐ Κλεάρχε, οὐτε ηλίθιοι, οὐτε
ἀλέργιοι οὐτε οὐτε. ἀλλὰ τῇ μηδένας Σύταις Σπα-
ρτοῖς οὐδέντα, οὐκ *τοῖς Σύταις ηλέργοις; Αἴτιοι, οὐτε
δὲ μόστις Σύταις αἴτιοι, τοῖς τοῖς Ἑλληνοις ἐμὲ
πιστοὶ μένεσθαι, καὶ Κύρος αὐτοῖς ξενικῷ Δρα-
πορθέαδεισιαν πιστεύων, Σύταις ἐμὲ μεταβε-
ναὶ δι θεργεσίαν ιχνεύων. οὐταὶ δὲ μοι ὑμεῖς γεν-
τιμοι εἴτε, Τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπες, Θεοὶ μέγιστον εγώ
οἶδα. τὰ μὲν γέρει τῆς τε φαλῆρης βα-
σιλέων μόνοι εἴτε οὐδὲν παρέντων καὶ εἴτε πορθτοῖς
καρδία τοῖς αἱ ὑμῖν παρέντων καὶ εἴτε πορθτοῖς
δι ποτεστέστεροι. Σύταις εἰπὼν εἶδος ταῦτα Κλε-
αρχῷ ἀληθῶς λέγειν, καὶ εἶπεν· οὐκ διω, εἴη,
οἵτινες Σύταις ἡμῖν εἰς φιλίαν ποταρχόντων
πορθταὶ Δραπορθέαδεισι πολεμίοις ποιῶσαν η-
μάς, αἱ οἰ εἰσι τὰ ἐργατα παθεῖν. καὶ εἴη μὲν, εἴη
οἱ Τισσαφέρεις, εἰ βέλεσθε μοι οἵτε τραπτοῦ-
ται οἱ λοχαργοὶ σὺ τῷ μέμφασθε λέθειν, λέξω τοῖς
πορθτοῖς ἐμὲ λέγοντας οὐ σὺ θετταῖς θετταῖς εἴμοι τε
καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ τραπταῖ. εἴη δὲ, εἴη οἱ Κλεάρχος,

A num arbitraris equitum nobis defuturam a copiam? num peditum? num armatorum? a quibus sane vos lēdere sine ullo periculo a nostro possemus. Num locorum, quæ ad inuadendum vos idonea sint, copiam nobis deesse putas? Nonne vos per tot campas pacatos nobis magno cum labore iter facietis, ac tot montes in cōspectu sunt, qui vobis transcedunt sunt, & si a nobis præoccupentur, interclusi eritis? nonne tot flamina sunt, quorum adiumento liceat nobis velut e penu depromere, cum quantis vestrum copiis ipsi velimus dimicare? Immo nōnulla sunt, quæ ne transmittere quidem possitis, nisi nostra ope traieceritis. Sed enim fac rebus hisce omnibus inferiores simus, ignis certe fructibus est superior, quibus nos concrematis, famem vobis tamquam in acie possemus opponere: aduersus quam, tametsi vel fortissimi sitis, pugnate tamen non possetis. Qui ergo, quum tot rationes nobis suppetant ad bellum aduersus vos gerendum, quarum etiam nulla nostro sit cum periculo coiuncta, sat tim illam de omnibus eligeremus, que vna sit ad deos impia, turpis ad homines? quæque adeo illorum sit, qui & consilij sunt in opes, & difficultatibus obiectis ac necessitate præpediuntur, atq; etiam sunt improbi, quippe qui periurio erga Deos, & fidei erga homines violatione perficere aliquid cupiunt? Non adeo vecordes vel rationis expertes sumus, Clearche. Verum enim uero quū nostra esset in potestate vos perdere, cur id adgressi nō sumus? A meo profectum hoc studio scire debes, ut nimirum fidum me Græcis declararem, ac vicissim Dipse cum externis copiis, quibus Cyrus stipendio conductis fretus huc ascendit, sat beneficentia mea munitus in Asiam inferiorem descenderem. Quas vero ad res verstra mihi opportuna sit opera, quamquam tu fere commemorasti; tamē ego id, quod est maximum, noui. Nimirum vni regi fas est tiaram in capite rectam gestare, verum eādem in corde gerere, si vos adiūctos sibi habeat, fortassis alteri quoq; nō difficulter licuerit. Quæ quū dixisset, vetū Clearcho dicere visus est. Quamobrem subiecit: Si ergores huiusmodi nobis ad amicitiam mutuam suppetunt, extremis suppliciis digni sunt, qui criminādo nobis infestos mutuo nosmet reddere conātur. Et Tissaphernes, Equidem, ait, si vos prætores, & cohortium prefecti, palam ad me venire volueritis, in silum dicabo eos, qui dicant, te mihi & exercitui meo insidiari. Ego vero, inquit Clearchus,

Αἰτιοῖς
τεταρτοῖς
μεταβεντοῖς
καὶ οὐδὲν

omnes abducāt, atque etiam significabō A ἀξωπόντας τοῖς οἷς αὐτοῖς δηλώσω, σφενεγα
τοῖς οὖσιν. Καὶ τότεν δὴ τὸ λέγων Τιασ-
φέρνης φιλοφρονέμος, τότε μὲν μάντυν τὸ αὐτὸν
ἔχελθοσ, καὶ σωμάδι πνονέποιντο. τῇ δὲ υγε-
ραίᾳ Κλέαρχος ἐλθὼν θῆτι Θρασόπεδον, δῆ-
λος τε εἰς πόδιν φιλικῶς οἰόμενος θρησκάδατην
Τιασφέρνην, καὶ ἔλεγχον ἀπέκριψεν ἐφη
τὸ γένινα τοῖναι τῷ Τιασφέρνῃ διε ἔχε-
λθοσ, καὶ οἱ αὐτοῖς θρησκάδατο θρησκάδατος τὸ ελ-
λίνων, οἵ τε φρόδοις αὐτοῖς, καὶ πανέντας τοῖς ελ-
λοινοῖς τοῖς πιμερητῶν. ὑπάπλευτος εἴ τοι
θρησκάδατα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγεγνυ-
μένον Τιασφέρνην μὲν Αεράς, καὶ ποιάζοντα
αὐτῷ, καὶ θητεύσαλθοντα αὐτῷ, ὥπως Θράτευ-
μα ἀπόνιν φρόδος εἴσαται λαχανών, φίλος δὲ Τιασ-
φέρνης. ἐβέλετο δὲ καὶ Κλέαρχος ἀπόνιν Θρά-
τευμα τοῦτος εἴσαται εἰχειν τὴν γάμην, καὶ τοῖς πα-
ρελυτηρίοις ἐκποδῶν εἴτε. τοῦτο θράτευτος αἴτι-
λεγον πίνεις αὐτῷ, μὴ τοῖναι πονταῖς τοῖς λοχα-
γίσκοις θράτευμασι, μηδὲ πιθεύει Τιασφέρνης. οὕτοι
Κλέαρχος ιδυράς κατέτετουν, ἔστε διεπαρά-
ξατο, πέντε μὲν θρατηγίσκοις τοῖναι, εἴκοσι δὲ λοχα-
γίσκοις. οικηγελάθησαν δὲ, οἵ τε εἰς αὔγοραν, καὶ τοῖς πα-
ρελυτηρίοις θρησκάδατοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ θητεύονται τοῖς θύραις Τιασφέρνης, οἱ μὲν θρατηγοὶ παρεκλή-
θησαν εἰσώ, Περιέσενος Βοιώτος, Μένων θετίδης,
Αγιας θρησκάδατοι. Κλέαρχος λαχανών, Σωκράτης
αὐτοῖς. οἱ δὲ λοχαγοὶ θητεύονται θύραις ἐρδυον. καὶ πολ-
λῷ δὲ γένεσον δύποτε αὐτοῖς σημεῖον οἴτε εἴδον συ-
ελεγματίον, καὶ οἱ εἰς θρησκάδατον πηγαδοί. μὲν δὲ τοῦτο
τοῦ Βαρβαρον πίνεις ιπάσων θρησκάδατος πεδίος ε-
λαύνοντες, καὶ πιντάτοις θρησκάδατον ελληνικὸν δύλων, ἀπίκη-
το εἰλθερών, πονταῖς ἐκίδνον. οἱ δὲ εἰληνες τῶν τε
ισπασίαν αὐτὸν ἐθαύμαζον, οὐδὲ τὸ θρασόπεδον
οραῖον, καὶ οἱ πέποινοι μητρούν, τοῖναι Νίκερ-
χος αρχαῖος Φθίγων, Λεβαρός εἰς τὸ γαστέρα,
καὶ τὰ εἴλερα στοτὸν χερούντες, καὶ εἰπε πονταῖς τὰ
γερμηναῖα. οὐ τούτου δὴ οἱ εἰληνες ἐθεούντο
τοῦ οὐλαποντέος στοπεπληγμένοι, καὶ νομί-
ζοντες αὐτοῖς οὐδὲν αὐτοῖς θητεύονται. οἱ
Ε δὲ ποντες μὲν οὐκ οὐδον, Αεράμος δὲ Αρταί-
ος καὶ Μιθραδάτης, οἱ δέσποι Κύρω πισταῖσι.
οὕτοις τοῖς εἰληνεσσιν ερμηνεύονται, ἐφη δὲ τοῦ Τιασφέρ-
νης αἰδελφοὶ στοινοὶ αὐτοῖς οραῖοι καὶ γιγνώσκονται.

σταυρολεύθοις δὲ καὶ ἄλλοι προῶντες
χιονέοις τε ταχιδίοις. οὗτοι, ἐπεὶ εὑρίσκονται,
Ταφεσελθοῦ ἐκέλουντο εἰς τὸν ἔλλινον
ἢ στρατηγὸς ἢ λεχαρχὸς, ἵνα ἀπαγχίλωσι τὰ
τάφη βασιλέως. μή τοι ταῦτα ἔξηλθον τὸν ἔλ-
λινον φυλακόμνοι στρατηγοὶ μὴν, Κλεά-
νωρ ὄρχομνος, καὶ Σοφοφίετος τυμφάλιος,
οὐαὶ αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν ἀστικός, ὅπως μά-
θηται τοῦ Περσέων. Χρείσοφος δὲ ἐπύγχον
ἀπών, σὺ καὶ μη τοὶ σὺν ἄλλοις ὑποστῆ-
μνος. ἐπεὶ δὲ ἔσπονται εἰς ἐπήκοον, λέγε Αει-
άπος· Κλέαρχος μὴν, ὁ αὐτὸς ἔλλινος, ἐπεὶ
ὑπηρκῶν τε ἐφαῖν, καὶ τὰς απονδᾶς λύσων, ἐγ-
τὰς δίκην καὶ τεθυντε· Γρεζενός δὲ καὶ Μένων,
ὅπικατήγαλαι ταῦτα τὰς ὑπεισουλίν, σὺ
ἐπιστρέψας μηδὲ εἰσον. οὐαὶ δὲ βασιλές τὰ
μεγάλη πημῆ εἰσον. οὐαὶ δὲ βασιλές τὰ
αὐτοῦ πατέρες. εἴπερ δὲ Φιον, ἐπεὶ τῷ Κύ-
ρου ἔσποντας τὸν ἔχειν πολὺν. πορεύεται
κρίναντο οἱ ἔλλινοι ἐλεγεδὲ Κλεάνωρ ὄρχο-
μνος. ὁ κάκιτε αἰθρώπων Αειάπε, καὶ ἄλλοι,
οἵσι τοῦ Κύρου φίλοι, ἐκ αἰχμέωδες γε τε θεοῖς,
γε τε αἰθρώποις, οἵ τινες ὄμοσαῖτες ἡμῖν τὰς αὐ-
τὰς φίλιτες καὶ ἐργάτες νομίσμα, περιστολέες ἡμῖν
οὐαὶ Τιαταφέριν τὰς ἀθεωτάτων τε καὶ παντερ-
γητάτων, τοῖς τε αὐτὸρας αὐτοῖς, οἷς ὥμησε, ὡς
ἀπολωλέκετε, καὶ τὰς αλλοιες ἡμᾶς περι-
κότες, σοὶ τοῖς παλεμίοις ἐρχεσθεὶς ἐφ' ἡμῖν;
οὐαὶ Αειάποσεῖπε· Κλέαρχος γάρ τοισιν ὑπη-
ρκῶντας φανερός εἴλιετο Τιαταφέριν τε, καὶ
Ορείτα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σοὶ τάχτοις. διτί^τ
τάχτοις δὲ Ξενοφῶν τὰδε εἶπε· Κλέαρχος μὴν
τοίνυν, εἰ ταῦτα τὰς ὄρκους ἔλιεται τὰς απονδᾶς,
τὰς δίκην ἔχει. δίκαιον γάρ τολλυντὸς τὰς ὑπη-
ρκῶντας. Γρεζενός δὲ καὶ Μένων, ἐπεὶ τῷ εἰσον
τομέπεροι τε διεργέται, οὐ μέτεργί τε στρατη-
γοὶ εὑρίσκονται, τέλοι τε αἰτοῦντες δεδεογ. δὴ λογιζόμενος, ὅπι φίλοι
τοῖς αὐτοῖς αὐτοῖς εορτάσις, πρεσβύτος δὲ καὶ ἡμῖν καὶ ἡμῖν
τὰ βέλτισα συμβολάδην. πρὸς ταῦτα οἱ βαρ-
σαροι, πολὺν χρόνον σχελερώθεντες διλίθοις,
ἀπῆλθον οὐδὲν στοκευόμνοι. οἱ μὲν δὴ
στρατηγοὶ οὐτω λιφθέντες, αὐτοὶ ψηποταὶ οὐαὶ βα-
σιλέα, καὶ διποτικτέτες τὰς κεφαλὰς ἐπε-
λθύτοσαν. εἰς μὲν αὐτὸν Κλέαρχος, ὄμο-
λογευμένως σὺν πομπών τὸν ἔμπειρων αὐτούς
ἐχόντων, δόξας γνέσαται αἰτροὶ καὶ πολεμικοὶ
καὶ φιλοπόλεμοι ἐχάτωσ. καὶ γάρ δὴ εἴσι μὲν πολεμοις ἵνα τοῖς λαχεδαιμονίοις πορεύ-

A Præterea quidā ex Persis alij numero ccc
loricati hos sequebātur. Posteaquam pro-
pius accessisse, vēnire iubebant omnes,
quicumque Græcorum vel prætores, vel
præfecti cohortium essent; vt eis, quæ a re-
ge mandata haberent, exponerent. Prod-
eunt ergo Græci, quum sibi sat cauissent,
duces quidē Cleanor Orchomenius, So-
phænetus Stymphalius, & cum eis Xenophon Atheniensis, qui Proxeno quid acci-
disset, cognoscere cupiebat. Cherisophus forte aberat, cum aliis commeatus paran-
di causa quemdam in vicum profectus.
Posteaquam eo loco constitere, de quo au-
diri poterant, Ariæus inquit: Clearchus sa-
ne, viri Græci, quia palam & iusurandum
& fœdera violauit, morte pœnas meritas
luit. Proxenus & Meno, quod insidias eius
detulerint, magno sunt in honore. Ceterū
a vobis rex arma postulat. Nam ea sibi de-
beri statuit, quippe quæ Cyri serui sui fue-
rint. Ad ea respondit Græcorum nomine
Cleanor Orchomenius: Sceleratissime ho-
minum Ariæe, vosque ceteri, qui Cyro a-
micitia coniuncti eratis, non Deos atque
homines reueremini? qui quum iure iurā-
do vosmet obligaueritis, eosdem vos no-
biscum & amicos & hostes duoturos, iam
cum Tissapherne, homine omnium impi-
issimo, & vaferrimo, nos etiam proditis; ac
posteaquam eos, quibus sacramento con-
firmabatis, vos plane periisse, cum nobis v-
niuersis deseruistis, iam cū hostibus etiam
aduersus nos tenditis? Ad quæ Ariæus: At-
qui Clearchus, inquit, ante a deprehensus
est Tissapherni, & Orontæ, & nobis omni-
bus, qui cum ipsis eramus, insidias moliri.
D Heic Xenophon ait: Si ergo Clearchus
præter religionē iuris iurādi fœdera rupit,
pœnas dedit. Iustum est enim, periuros in-
terire. At Proxenum & Menonem, qui
bene de vobis promeriti, ac duces nostri
sunt, nobis hoc remittite. Manifestum est
enim, eos, qui utrisque amici sunt, conatu-
ros tam vobis, quam nobis id dare consilij,
quod optimum factō fuerit. Ad quæ bar-
bari, quum diu colloquuti inter se essent,
nullo responso dato, discesserunt. Duces
quidem ipsis hoc pacto comprehensi ad re-
gem deducti sunt, & capitibus abscissis vi-
uendi finem fecerunt. Ex eis Clearchus o-
mnium consensu, qui vsu eum norant, vi-
sus est fuisse vir & peritus rerū bellicarum,
& earumdein supra modum cupidus. Ete-
nim quā diu bellum inter se Lacedæmonij
καὶ φιλοπόλεμοις ἐχάτωσ.

Clearchus
encomium
et reges
Ia.

εἰ μέλλοι ἡ φυλακής φυλάξειν, ἢ φίλων ἀφέ-
τις. Σεαδα, τὸ μὴ ἀπεργοσίδις ιέναι ταχές τὰς
πολεμίους. εἰ μὴ δὲ σὺν τοῖς δύνοις πήδελον αὐτὸς
ἀκούειν σφόδρα, καὶ σὸν μῆνον ηρεμῆτοι τοι γρα-
νιάται. οὐ γάρ δέ συνηνότε τοι τοῦ φαντροῦ αὐτὸς
τοῖς ταχοσώποις ἐφασαν φάμιναδα, καὶ δέ χα-
λεπὸν, ἔρρωμάν τοι ταχές τοις πολεμίοις ἐδόκει
εἴτι. οὐδὲ σωτήριον καὶ σύκεπτι χαλεπὸν ἐφαίνε-
το. οὔτε δέ εἴτι τῷ δύνοντι θύμοιντο, καὶ δέ είναι ταχές
ἄλλοις δρχομένοις απίστεναι, πολλοὶ αὐτὸν α-
πέλεπον. δέ γάρ διπέρι γρει τοι εἴχεν. διλλὰ δέ εἰ
χαλεπὸς καὶ ωμὸς εἰ. οὐδὲ διέκειντο ταχές αὐ-
τὸν οἱ γρανιάται οὐστεροὶ παῦδες ταχές μιδά-
σκαλον. καὶ γάρ δὲ σὺν φιλίᾳ μὴ καὶ δύνοια ἐπομέ-
νοις σύδει ποτε εἴχεν. οἵτινες δέ δέ τοι πόλεως
τεγμένοι, ή τοῦτο τῷ δεῖδα, ή ἄλλη πιο
αἰάγκη κατεχόμενοι παρείσπαν αὐταῖς σφό-
δρα πέθομέν τοις ἐχεῖτο. διπέρι δέ καὶ πρέσαντο
ηκάνσιν αὐταῖς τὰς πολεμίους, μεγάλα δέ δη
ην τὰ χρησίμοις ποιῶντα εἴτι. τοις σὺν αὐτῷ γρα-
νιάται. τοιούτοις ταχές τὰς πολεμίους θάρρα-
λεως ἐχεῖν παρεῖν, καὶ δέ τοι παρέχειν τημορείαν
φοβεραῖς αὖτες, διπάκτους ἐποιεῖ. τιοῦτος μὴ
δὴ δέχεται εἰ. δέχεται δέ τοι πάλαι οὐ
μάλα δέ τελεῖν ελέγετο. εἰ δέ οὐ τετελέσθα,
αἱμφί τα πεντίκηντα ἔτη. πρόξενος δέ οὐ βοιώ-
πος διῆτος μὴ μεράκιον ὃν ἐπεζύμητε θυμέ-
σταί αἱρεῖ τα μεγάλα ταχάττινοικόν, καὶ
διὰ τούτων τὰ διπέτυμάντα ἐδοκεῖ Γοργία
δργύειον τῷ λεοντίῳ. ἐπεὶ δέ σωματίνετο ε-
κείνῳ, ικενὸς δέ τοις ταχέτοις μὴ πήδελον διεργε-
τήσι, διλλετερεῖτο περιποτέστατος σκηνήτην οὐκέτι
φίλος ὃν τοῖς ταχέτοις μὴ πήδελον διεργε-
τήσι, καὶ φέτοκτήστατος σκηνήτην οὐκέτι
μεγάλα μεγάλην, καὶ χείριμπτα πολλά.
τούτων δέ διπέτυμάν, σφόδρα ἐνδηλον αὐτῷ
τῷτο εἴχεν, ὅτι τούτων σύδειν αὐτὸν πεπάσαται
μῆδαδικίας, διλλὰ σὺν τῷ μίκρῳ καὶ καλῶ
φέτο δεῖν τούτων τυγχάνειν, αἴδε δὲ τούτων
δικαῖος μή. δέχεται δέ καλαῖ μὴ καὶ αἰγαθαῖ τικε-
νὸς εἰ. οὐ μὴ τοι οὐδὲ αἴδω τοῖς γρανιάταις
ἐσαυτοῦ οὐτε φόβον ικενὸς ἐμποιῆσαι, διλλὰ
καὶ ηγεμένοι μᾶλλον τὰς γρανιάταις, ή οἱ δέ-
χόμενοι σκείνον, καὶ φοβούμενος μᾶλλον εἰ
φανερές δέ απεγνωσατοῖς γρανιάταις, ή οἱ
rebatur, quā illi ipsum: magisq; metuere palam

A si quidem vel excubias recte sit obiturus, vel abstinenter in amicos se gesturus, vel sine recusatione perrecturus in hostem. In periculis quidem rebus milites admodum ipsius orationem expetebant, neque quemquam alium ei præferebat. Nam pro seueritate illa tristi aiebant tum quamdam hilaritatem ex eius vultu relucere, & acerbitas videbatur aliquid habere roboris aduersus hostem. Quo fiebat, ut non iam amplius acerbitas illa molesta, sed esse salutis existimaretur. Verum posteaquam periculis liberati erat, & iam ad aliorum imperia conferendi se potestatem habebant, complures eum relinquebant. Nam suauitas in eo morum nulla erat, sed semper esse grauis ac fœvus pergebat. Denique militum erat is erga Clearchum animus, qui puerorum est erga magistrum. Quippe numquam eum sequuti sunt propter quādam erga ipsum benevolentia & amorem. Qui autem vel a republica ipsi erant attributi, vel egerent, vel necessitate quadam alia coacti aderat: hos admodum in officio continere poterat. Posteaquam vero milites etiam hostes vincere vna cum ipso ceperunt, tum vero deinde permulta ipsi suppeditabant, quibus milites suos frugi redderet. Nam & præsentibus aduersus hostes animis, & quia supplicia ducis metuerent, magis obseruantes ordinis erant. Huiusmodi Clearchus imperator existit. Ceterum alterius imperio non lubenter parere ferebatur. Annum agebat, qui migraret evita, circiter quinquagesimum. Proxenus autem Bœotius, mox inde a prima ætate in eum virum euadere cupiebat, qui magnis ^{Pro} _{et} rebus gerendis idoneus esset. Qua cupiditate ductus, Gorgiae Leontino mercedem dedit; cuius ubi consuetudine usus esset, ac se iam idoneum arbitraretur, qui in alias imperium obtineret, atque etiam sic principibus viris amicus esset, ut beneficiis superari se non pateretur: his Cyri negotiis se implicauit, paraturumque de iis clarum se nomen, & potentiam insiginem, & fortunas amplas existimabat. Quas res quamquam expeteret, tamē palam animaduerti poterat, nolle ipsum quidquā horum per iniuriam apisci: sed cum iusticia & rationibus honestis, non sine his, consequenda putabat. Ceterum imperare poterat ille quidem bonis & egregiis militibus, sed tamen pudore vel metu incutere suis haud poterat, sed magis subiectos imperio suo retinebam animaduertebatur, ne militū odium in-

Plut. I. Conviv. q. 4.
p. 1102. Vida niss
ärvis lär redansta
de qifteforsqyrvis.
p. 119.

curreret, quam metuerent milites, ne pa-
rum ei parerent. Idem existimabat ad hoc,
vt imperandi peritus & esset & videretur,
sufficere; si honeste se gerentem collauda-
ret, iniustum non laudaret. Enim uero pre-
clari & egregij milites, qui cum ipso viue-
bant, propenso erant in ipsum animo: iniu-
sti tamquā ei, qui circumueniri facile pos-
set, insidiabantur. Annum agebat trigesi-
mum fere, quum mortem obiret. Meno
Thessalus ingentem opum cupiditatem a-
perte praeferebat, & non minus imperij
cupidus erat, vt plura cōsequeretur; & esse
in honore volebat, vt plus lucri faceret.
Potentissimis quibusque amicus esse vole-
bat, vt iniuriarum pœnas non daret. Viam
maxime compēdiariam arbitrabatur esse
ad efficiendum ea, quæ concupisceret, si
peieraret, & mentiretur, & falleret. Sim-
plicem & candidum esse, pro eo ducebat,
atq; si quis sit stupidus. Neminem ex ani-
mo diligebat, ac si cui amicum se profite-
retur, ei palam insidiabatur. Hostem nul-
lum irridebat, verum de iis, quibuscum es-
set, ita semper loquebatur, vt quos haberet
Iudibrio. Itidem bonis hostium non insi-
diabatur, quod difficile purabat esse, facul-
tates eorum, qui sibi cauerent, consequi;
sed amicorum res, quia nō admodum fer-
uantur, solus intelligere videri volebat ca-
ptu facillimas esse. Quoscumque periuros
& iniustos esse animaduerteret, quasi satis
munitos formidabat: religionis ac pietatis
studiosis, tamquam minime virilibus pro-
libidine vtebatur. Et quemadmodū alius
quispiam propter pietatem erga Deū, ve-
ritatem, iusticiam gestit; sic Meno iactabat
se, quod circumscribere posset alios, quod D
mendacia fingere, quod amicos irridere.
Si quis vafer non esset, eum rudem & im-
peritum esse cēsebat. Apud quos in amici-
tial loco volebat esse principe, hos sibi con-
ciliādos putabat criminacionibus illorum,
qui principes apud eos essent. Iniuriarum
societate milites sibi obsequētes reddebat.
Adfici se honore atque coli propterea vo-
lebat, quod demonstraret, & posse, & velle
se plurimum iniuriæ inferre. Illis, qui ab se
defecissent, obiiciebat hoc beneficij loco;
quod id temporis, quum ipsorum viceretur
opera, nō eos perdidisset. Ac obscura qui-
dem, facta videri possunt; quæ autem no-
runt omnes, hæc sunt. Apud Aristip-
pum forma & ætate adhuc commenda-
tus, stipendiariorum præturam impetravit.
Ariæo, barbaro homini, eodem in æ-
tatis flore maxime familiaris fuit, quod ille formosis adolescentibus delectabatur.

A γραπτοῖς ταῖς διαφοραῖς ἔχειν φ. φέτο δὲ σύρκετον ἀπειπεῖν
τοὺς διάφορους εἰς τὸ μὴ δοκεῖν, τὸ μὴ καλέσαι
ποιοῦντας ἐπαγνόν, τὸν δὲ ἀδικημένα μὴ ἐπαγ-
νόν. Τοιαχεῖν ἀνδρὶ οὐ μὴ καλεῖται γαγδοῖ τῷ
οὐανόντων θύροις ἥδη, οἱ δὲ ἀδίκοι ἐπεβλήθουν,
ὡς δύμεταχθείστοις πάντοτε δὲ ἀπέδηποκεν, τῷ
ἔτελνώς τε τετέκοπτα. Μέρων δὲ ὁ θετηλός δῆ-
λος εὖ διπέμψει μὴ πλάτους οὔρατες, διπέμ-
ψει δὲ σύρκετον, ὅπως πλείω λαμβάνοις διπέμ-
ψει πιμαδού, οὐα πλείω κερδόμοις φίδεστ
B εἶχελετο εἰς τοῖς τὸ μέγιστον δυναμόνοις, οὐα δὲ μέγισ-
τον μὴ διδοί δίκιαν. Επὶ δὲ σύρκετον κατεργάζεται,
οὐα διπέμψει, συμβορεύεται δόδον φέτο εἰ.
Σύρκετον δὲ τὸ διπέμψει τεχνάλητος, διαδι-
πέμψει απλοῦν τεχνάλητος, διαδι-
πέμψει λατίστων εἰ. σέργων δὲ φανερός μὴ εὖ σύρκετο,
ὅτῳ φανερός εἰ, οὔτω εἴδητος μὴ εὖ σύρκετο,
τῷ οὐανόντων πολύτων οὐα καταγλῶν αἰεὶ δι-
ελέγετο. μὴ τοῖς μὴ τὸ πολεμίων κίνημασιν σύν
C ἐπεβλήθει (χαλεπὸν γὰρ φέτο εἰ) τὰ τέλν φυ-
λαχθούμενα λαμβάνειν) τὰ δὲ τέλν φίλωι μόνος
φέτο τείδειαν διπέμψει τοῖς ράσον αὐτούλακτα λαμβάνειν. εἰδέναι
καὶ δόσοις μὴ ἡδάνετο διπέμψεις καὶ αδίκοις, οὐα διπέμψει
διπέμψεις εὐθείαν. Εἰς δὲ δόσοις καὶ δῆμο-
θαί αὐτούλακτα, οὐα διπέμψεις εὐθεία. οὐα δῆμοι
αὐτοῦ δέ τις αδικίεται διπέμψεια, καὶ αλη-
θεία, καὶ δικαιότητι, οὐα καὶ Μέρων ἡδάνετο τὰ
διπέμψειν δυάδας, τὰ πλάσσαται τὸ δῆμον,
τὰ φίλας εὐθείαν. τὸ μὴ πονηρούν, απαγ-
D διπέμψειν εἰ). καὶ πάροις μὴ ἐπεχείρει
διπέμψει φιλία, διπέμψει τοὺς τερρότους,
τόπους φέτο διπέμψει τούς τούς
τραπέτας παρέχεται, σύν δὲ οὐαδικεῖν αὐτοῖς
ἐμπορεύεται. Κυρασίδης δὲ τερρότες εὐθείαν,
διπέμψει μόνος δὲ πλέον δυάδα το καὶ ἑτέλειοι
αὐτούλακτον. διπέμψειαν δὲ πατέλευτον, οὐα πότε τίς
αὐτούλακτον. διπέμψεια, δὲ πατέλευτον, οὐα πα-
λεονταί τοι. καὶ τὰ μὴ δηλαφαῖται εἶχεται τοῖς
αὐτούλακτον. δὲ δὲ πολύτες ίσοις, τὰ δὲ
E διπέμψει. Καὶ οὐα πατέλευτον εἶχεται τοῖς
τραπέτας διεπεράξατο τέλν ξένων. Αεταῖς δὲ
Βαρβαρώντι, δὲ πειραχίοις καλεῖται οὐα-
δετο, οἰκείοτες εἴπερ οὐανοῖς οὐανοῖς εἴδεντο.
rauit. Ariæo, barbaro homini, eodem in æ-
od ille formosis adolescentibus delectabatur.

αὐτὸς ἦ παρινέεῖχε Θαρύπου, ἀγέρος ὡν
συντάχθησαν. ἐποδιποκόντων ὃ τὸν τραπηγῶν,
οὐ πέρατος αὐτοῦ βασιλέα σὺν Κύρῳ, τὰ
αὐτὰ πεποικώς. οὐν ἀπέθανε μὲν ὃ τὸν
δῆμον θάνατον τραπηγῶν, πιμφρητοῖς τὸν
βασιλέας ἀπέθανεν, όχι ωστὸν Κλέαρχος καὶ
οἱ δῆμοι τραπηγοὶ ἐποιμηδέντες τὰς κεφαλὰς,
διεφράξαν τὸν καλλιστὸν θανάτων ἐδόκε εἴπερ. ἀλλὰ
λίστας τὸν ζεῦν αἰκισθεὶς σύναυτον ως πονηρὸς λέγεται Λευ-
κεῖ, οὐ λευτῆς τυχεῖν. Αγίας ὁ δέρχας, καὶ Σωκρά-
της ἀγαγός καὶ τότε ἀπέθανε την. τότεν ὃ γέ-
δεις ψήθως σὺν πολέμῳ κακῶν κατεγέλα, οὐτ'
ἐσ φιλίαν αὐτοῖς ἐμέμφετο. οὐτού τε ἀμφω αὐτοῖς
φίττε πεπλαράχησθαί εἴη ἐποιμηδέντος.

πάντες
επειδή
καντά

A Ipse imberbis adhuc, Tharypā barbescen-
tem in deliciis habebat. Quum autem du-
ces Græci necarentur propterea, quod ad-
uersus regem cum Cyro expeditionē sus-
ceperant, quamquam eadē culpa tene-
retur, non tamen est imperfectus. Sed neca-
tis iam ducibus ceteris, & ipse a rege mor-
tis pœna multatus est, non ille quidem, ut
Clearchus, & duces ceteri, quibus præcisa
sunt capita, quæ mors esse videbatur ho-
nestissima; sed ut homo conseleratus, an-
no toto excruciatu viuus, tamdem exspi-
rasse dicitur. Sūt & Agias ille Arcas, & So-
crates Achæus imperfecti, quos nemo vni-
quam ut ignauos in bello irrisit, vel in ami-
citia colenda reprehendit. Vterque x l a-
tatis annos fere habebat.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑ- ΒΑΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ

T R I T O N.

XENOPHONTIS HISTORIA- RVM DE CYRI EXPEDI- TIONE, LIBER TERTIVS.

ΣΑ ιδὴ δὴ σὺ τῇ αἰα-
σίασ τῷ Κύρου οἱ ἔλ-
λινες ἐποιησαν μέχει
τῆς μάχης, καὶ οὐσα ἐπεὶ
Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγέ-
νετο, αἰπόντων τὸν ἐλλή-

V οἱ Græci in expedi-
tione, quam cum Cyro
instituerūt, ad pugnam
vique, gesserint, quæq;
post obitum Cyri acci-
derint, discedentibus i-
pis per industias cū Tis-
sapherne, superiore libro est expositum.

Posteaquam vero duces comprehensi e-
rant, & qui eos sequuti fuerāt præfecti co-
hortium atque milites periissent: magnis
rerum difficultatibus Græci vrgebantur,
Enumeratio calamitatum, que
bus vrgentur Greci.

τούτοις Τιαναφέρεις σὺ ταῦς πανδῆμος, σὺ ταῦς
παρέθει λέγω δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ οἱ τε τρα-
πηγοὶ σωφληματίοις ἥσαν καὶ τὸν λοχαγῶν
καὶ τραπιωτῶν οἱ σωματόμοις ἐποιησαν
σὺ πολλὴ δὴ ἐποιεία ἥσαν οἱ ἔλλινες, τὸν δι-
μούρμοις ὅποτε ταῦς βασιλέως θύρας ἥσαν,
κύκλῳ δὲ ἀποτελούμενη πολλὰ καὶ ἐπεὶ καὶ πό-
λεις πολέμιας ἥσαν, ἀγροῖς δὲ οὐδεῖς ἐπι-
παρέζειν ἐμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς ἐλλάδος
τὸ πλέον ἢ μέρα σάσθε, ἥγεμον δὲ οὐδεῖς
τῆς οἰδοῦται, ποταμοὶ δὲ διέρχονται οὐδεῖσατοι σὺ
μέσω τῆς οἰκείας οἰδοῦ, παρεδεδώκαστοι δὲ
καὶ οἱ σὺν Κύρῳ αναβαίτες βαρβαροί, μό-
νοι δὲ καταλελυμένοις ἥσαν, οὐδὲ ιππαί
οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες. οὐτούτοις δέ
οὐδὲν τούτοις μηδὲν οὐδὲν εἴδε . . . . ησα